

Hemvärnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NUMMER 1 FEBRUARI 2007

INTERVJU MED ÖB:
– Vinden kan vända

NORSKA
HEIMEVERNET
FÖRNYAS

SÅ AGERAR DU SOM SKYDDSVAKT
Tidskriften Hemvärnets skyddsvaktskola, del 1

Avtalsuppfyllnaden stiger

FOTO: ANDERS KÄMPE

EN NY HEMVÄRNSTERMIN startar, fylld av viktig övningsverksamhet för att du ska kunna upprätthålla din färdighet och kunna möta det okända. Ibland ställs frågan om varför vi i hemvärnet finns till. Under den nyligen genomförda rikskonferensen i Folk och Försvars regi i Sälen berörde såväl försvarsmministern som ÖB denna fråga. Efter dessa båda "giganters" uttalanden tycker jag att grundvalarna för vår verksamhet vilar på en solid grund och att vi stärkta av detta kan fortsätta med hög svansföring.

Under Sälenkonferensen som, med all rätt, i huvudsak behandlade våra internationella åtaganden kunde jag konstatera ett starkt intresse för hemvärnets verksamhet. Jag vill uppmana er alla att på ett positivt sätt synas i debatten kring hemvärnet och dess uppgifter. Inte minst för att förklara vad vi kan bidra med i alla förekommande hot- och risksituationer.

Jag har i skrivande stund fått preliminära siffror på avtalsuppfyllnaden för 2006. Med stor glädje kan jag konstatera att den stiger för andra året i följd, denna gång med cirka 10 procentenheter till runt 57 procent. Bra jobbat ute i förbanden! Detta är dock inte tillräckligt. Vi måste ytterligare reaktivera våra "nollor" samtidigt som vi understryker gruppens och plutonens betydelse. Jag är övertygad om att vi med den trend som vi nu ser och införandet av hemvärnsveckan kommer att kunna nå mitt mål om minst 85 procents avtalsuppfyllnad.

STRAX FÖRE JUL avslutades 2006 års försök med direktutbildning till hemvärnet. Försöken har genomförts på ett mycket professionellt sätt av personalen i Falun och Visby. Resultatet har blivit över förväntan och resulterat i 100 procent tecknade avtal av de som genomfört utbildningen – välkomna i hemvärnet!

Det viktigaste med försöken har dock varit att utarbeta metoder och se om förutsättningarna för en lokal utbildning med en lokal rekrytering fungerar. Så här långt kan jag konstatera att detta är en bra, ändamålsenlig, kostnadseffektiv och således framkomlig väg. Vi fortsätter under 2007 med ytterligare försök i Kiruna, Östersund samt ännu en gång i Falun. Vid ett permanent genomförande är tanken att 2008 utbilda en volym om cirka 200, 2009 cirka 400 och 2010 nå full utbildningsvolym om cirka 800 utbildningsplatser. Jag vill understryka vikten av att chefer på olika nivåer i hemvärnsförbanden medverkar i detta arbete.

Jag har under mina besök vid olika övningar och när vi diskuterat övningsplanering med stor tillfredsställelse sett att vi nu börjar "lämna skogen" och istället övar för att kunna verka i urban miljö, bebyggelse. Det är inget annat än ett steg in i en annan terrängtyp, men det kräver att vi går in i detta med en rimlig stegringsföljd. Således måste de grundläggande färdigheterna nötas in först och de mer "spektakulära" får anstå till längre fram.

Vidare är det många som övar på "nya" hotbilder. Det är bra, men måste ske med viss varsamhet. För hemvärnet är egentligen skyddslagens bestämmelser tillräckliga. Vi ska nästan alltid verka vid någon form av skyddsobjekt. I det sammanhanget behövs inte särskilt omfattande scenarion.

JAG VILL PASSA PÅ att lyfta fram en grupp hemvärnssoldater som vi inte tänker på särskilt ofta och det är våra hemvärnsveteraner. Att bli hemvärnsveteran är inte en rättighet eller något som sker med automatik. Det är något som man måste ansöka om och befinnas vara lämplig för. Jag anser att dessa hedervärda män och snart också kvinnor hör hemma i verksamheten på olika sätt. Jag har sett veteraner som hjälper till som biträden vid övningar. Men det kan också finnas andra uppgifter som passar en veteran. Några sådana kan vara som traditionsbevarare, av såväl de rent militära traditionerna som de som är knutna till hemvärnsförbandet. En annan uppgift kan vara att hjälpa chefen med att hålla reda på uppvaktningar. Jag vill uppmana er att använda veteranerna och ta tillvarata deras stora erfarenhet.

Under 2007 kommer Försvarsmaktens behov av hemvärnet i den direkta verksamheten att ytterligare öka. Detta gäller inte minst vad avser olika beredskapsinsatser. Dessa ligger väl inom hemvärnets kompetensområde och är en viktig uppgift. Planeringen måste dock utgå från vad som är möjligt med hänsyn till att hemvärnssoldaterna i de flesta fall också har ett arbete att ta hänsyn till. Vi måste således säkerställa att det inte blir rovdrift på hemvärnet.

I år har vi ekonomiska förutsättningar för att kunna bedriva den verksamhet som vi tänkt oss. Detta är bra. Det är då viktigt med många deltagare och ett bra övningsutbud som leder oss framåt. Lycka till och vi ses ute i hemvärnsförbanden.

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

Hemvärnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NUMMER 1 FEBRUARI 2007. ÅRGÅNG 67

BESÖKSADRESS

Lidingövägen 24
Stockholm

POSTADRESS

Tidskriften Hemvärnet
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

**Chefredaktör
och ansvarig utgivare:**

Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38

E-post:

hvtidningen@swipnet.se

Reporter: Therese Åkerstedt

Tel: 08-788 95 81

E-post:

therese.akerstedt@mil.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent:

Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15

E-post:

pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form och layout:

Forsberg Grafisk form AB

PRENUMERATION

Helår/6 nummer: 100:-
Postgiro: 456177-5
Utlandsprenumeration: 200:-

ANNONSER

LA&WA COMMUNICATION
Britt Lagerkranz
Tel: 08-730 32 89, 076-899 99 85
E-post: britt@lawacom.se
Egon Wallberg
Tel: 08-730 32 88, 076-899 99 87
E-post: egon@lawacom.se

UTGIVNINGSPLAN 2007

Nummer	Manus- och annonsstopp	Utkommer
2	5/3	27/4
3	30/4	15/6
4	27/8	28/9
5	24/9	2/11
6	7/11	21/12

TS-kontrollerad upplaga 2006:
37 500 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2007

För icke beställt material
ansvaras inte. Författarna till
insända artiklar förutsätts
godkänna att texter och bilder
läggs ut på tidningens hemsida.

5-16 NYHETER

5 Vinden kan vända

ÖB berättar om sin nya bok "Både – och". Han aviserar en något större tyngd på nationella försvaret.

6 KFÖ-vecka allt populärare

Stegvis inryckning och förstegsutbildning för cheferna är en vanlig modell.

7 Huvuduppgift: Försvara Sverige

Försvarsutskottets ordförande Ulrika Messing anser att det är viktigt med en stabil närmiljö.

12 Farlig roll i Afghanistan

– Vi är på väg att bryta 200 år av militär neutralitet med våra styrkor i Afghanistan, anser författaren och Rysslands-experten Stefan Lindgren.

17 Marschanträde in i nätverksförsvaret

Hvundkompanierna ska vara klara runt 2010 och då kunna jackas in i ledningsnäten.

18 Trönderna angriper Sverige

De aggressiva norska rebellerna ställer till förtret för hemvärnet, som dock framgångsrikt slår tillbaka.

20 Adjö tristess på höglandet

Både traditionell övningsterräng och industriområden användes när rikshemvärnschefen besökte norra Småland.

24 Ingen adventsfika i Enköpings

Ingen julstämning i advent. Ändå mötte ett sextiototal soldater ur Uppsala- och Hässlökompani upp och för att öva i eskort.

26 Norge satsar på kulturen

Norska heimevernet reformeras med en ny kultur som krävs för en svårare uppgift.

28 Porträttet

En kraftkarl som tror på romantik leder Bodens hemvärnskompani.

30 Direktutbildningen blev succé

Förutsättningarna finns att utbilda rekryter till hvsoldater. Det visar 2006 års försök i Visby och Falun.

32 Kultur

34 En dag med kustflottan

Novell av Bengt Bergström.

36 Skyddsvaktskolan, del 1

Försvarsjurist Göran Olsson svarar på kniviga frågor kring regelverket.

37 Folkförsvartanken lever

Lilla förbundet för Sveriges folkförsvär pläderar för en större värnpliktsarmé.

38 Debatt

40 Oplats Horssjön

Lars-Eric Sundins fick äta upp sina egna tricks under en vådlig nattövning.

OMSLAGSFOTO: HV-BLADET

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Svårt att veta vem som är försvarsvän

FOTO: ANDERS KÄMPE

VAD ÄR EN FÖRSVARSVÄN? Det handlar väl om inställningen att vi ska slåss för fosterlandet och även benägenheten att betala för försvaret av Sverige? I början av 1900-talet var definitionen självklar men samtidigt mer politiskt inflammerad. Försvarsvänner i det konservativa lägret kämpade för större försvarsanslag. I sitt legendariska borggårdstal till bondetåget 1914 krävde Gustav V förlängd grundutbildning. Att kungen la sig i ledde till en politisk kris. På privat initiativ samlade borgerliga försvarsvänner in pengar till en pansarbåt. Parollen i den politiska vänstern var däremot "inte en man, inte ett öre till försvaret". Idealisterna där trodde att krigen istället skulle förhindras med förbund mellan de arbetande folken.

Det tog tid för arbetarrörelsen att övervinna sin misstro mot försvaret. Men andra världskrigets samlingsregering, försvarslån och "En svensk tiger" enade nationen och efterkrigstidens socialdemokratiska regeringar förde en närmast borgerlig försvarspolitik. Konfliktlösheten gjorde att journalisterna inte hade något politiskt bråk att haka upp nyheter om 2000-talets systemskifte på. Det blir komiskt att se hur politiker från höger till vänster fallar varandra i armar på Folk och Försvars rikskonferenser. Ett tidigare socialdemokratiskt statsråd som nu är direktör i försvarsindustrin står på scenen och bönfäller den moderate försvarsministern om subventioner.

Rapporteringen i medierna blir därefter och någon

försvarsupplysning bedrivs ju inte längre. Därför har medborgarna inte fått klart för sig hela vidden av försvarsbesluten – slopande av regementen, allmän värnplikt och repövningar. Upplösning av krigsorganisationen och lokalförsvaret. Skrotning av materiel för miljarderna. Försvarsindustrin i utländsk ägo. Den nya doktrinen må vara rätt, men den har inte prövats mot tänkbara alternativ i en allmän debatt. Vi vet alltså inte särskilt mycket om hur stort det folkliga stödet är. I enkäter är man positiv till utlandsinsatserna och hälften tycker att vi ska göra väpnat motstånd om Sverige angrips, men samtidigt svarar allt fler att de inte har någon åsikt alls om försvarsfrågor.

ANHÄNGARE AV ETT territoriellt försvar i mer traditionell form, alltså en större värnpliktsarmé, har dessutom stora svårigheter att göra sig hörda. Det gör det inte lättare för svensken i gemen att bilda sig en uppfattning.

Ska vi kalla "regementskramarna" de sista försvarsvännerna eller är det istället det etablissemang de försöker påverka som är de verkliga försvarsvännerna i kraft av att de hävdar ett modernare synsätt på kris- och konflikthantering?

Svår fråga. Just nu känns det som att ordet skulle behöva ett nytt innehåll.

ULF IVARSSON
Chefredaktör

NYHETER FRÅN HEMVÄRSOMBUDSMANNEN

HEJ IGEN OCH GOD FORTSÄTTNING HEMVÄRSKOLLEGOR!

Välkomna till ett nytt och aktivt år i hemvärnets intressanta verksamhet. Det som är speciellt med det här året är att det är ett tingsår och rikshemvärnstinget genomförs 9–11 november i Stockholmsområdet.

RIKSHEMVÄRNSTINGET. En rad nya rutiner har införts inför det kommande tinget. Ett ombud från varje hemvärnsbataljonsråd ska väljas och därtill ett ombud från varje hemvärnsråd. Det gör att tingen kommer att ha fler ombud med lokal representation. Valberedningsförfarandet för val till rikshemvärnsrådet är

en annan nyhet. Vid vice ordförandekonferensen 26–27 januari utsågs en valberedning och deras arbete startar närmast omedelbart. De som kommer att ingå i valberedningen är vice ordförande i hemvärnsråd och har en god uppfattning om vilka från respektive region som kan vara lämpliga att ingå i rikshemvärnsrådet. Valberedningen ska beakta att medinflytandeorganen bör spegla förbandens sammansättning.

MOTIONER. Alla hemvärnssoldater har lika stort ansvar att bidra till hemvärnets utveckling, ett mycket bra sätt är att sätta ner sina idéer på papper i form av en motion till riks-

hemvärnstinget. Om man skriver en motion ska man i första hand skicka in den för behandling vid hemvärnskompanistämman. Därefter behandlas den i bataljonsrådet och sedan i hemvärnsrådet. Har den betydelse för hemvärdet i hela riket kommer den upp på rikshemvärnstinget.

Exempel på motioner som lett till utveckling av hemvärdet är att vid 1999 års rikshemvärnsting beslutades om att föra vidare en motion som innebar att personal som genomgått bevakningslotta- utbildning kan placeras som hemvärnssoldat. 1999 års rikshemvärnsting beslutade också att föra vidare en motion om att i varje bataljonsområde ska en

godkänd skjutbana finnas.

Andra förhållanden som har betydelse är att ersättningsarna inom hemvärdet förbättrats genom att man motionerat om det. Hemvärnets utrustning har också förbättrats av att man skrivit motioner. 2003 behandlades en motion om att tillföra hemvärdet aktiva hörselkäpor. När ekonomiskt utrymme uppstod under 2005 så inköptes 3 500 par aktiva hörselkäpor som första åtgärd och under 2006 inköptes 15 000 par.

MEDINFLYTANDE. Som ni väl alla vet har den författning som styr medinflytandet inom hemvärnsförbanden förändrats under det år som gått.

Den nya författningen ligger nu färdig och alla hemvärnsråd har fått utbildning i den nya beskrivningen av medinflytandet.

ÅRETS ÖVRIGA VERKSAMHET.

Jag kommer i likhet med förra året att vara ute och besöka övningar och hemvärnsråd. Vissa som går kurs på HvSS kommer jag också att träffa. Jag hoppas att vi alla får ett intressant hemvärnsår och att vi ses i övningsterrängen eller i möteslokalen.

MATS JONSSON
08-788 85 49
Mobil 070-677 52 95
E-post: mats.g.jonsson@mil.se

Pendeln måste slå tillbaka

Vindarna kan vända och därför pågår en viss omorientering till fördel för nationella försvaret.

■ En förhandsutgåva av ÖB Håkan Syrén's tredje bok "Både och" delades ut på rikskonferensen Folk & Försvar samma dag som översten Bo Pellnäs publicerade en debattartikel om obalansen i svenska försvaret.

Pellnäs fick därmed en snabb reaktion på sina förslag om att ta de första stegen mot en ökad försvarsförmåga. En farhåga gäller risken för en ökad militarisering av vårt närområde som hänger samman med oljefyndigheterna i Arktis. En annan att Putins väg leder bakåt.

– Det räcker inte att säga att vi försvarar Sverige i Afghanistan, sa Bo Pellnäs då han ombads sammanfatta sina åsikter och förslag.

ÅNGRAR INGET

I "Både och – en liten bok om dubbla uppgifter och framtidens krav" skriver ÖB att de nationella behoven kommer att behöva ägnas mer uppmärksamhet. Det är just det titeln syftar på.

– Ja, pendeln har slagit lite för långt mot våra internationella styrkor. Men det är inget jag ångrar för i omställningen var det nödvändigt att vara väldigt tydlig. Jag tog också i för mycket i uppsägningen av officerare och var även för pessimistisk angående rekryteringen till utlandsstyrkorna, säger en självkritisk Håkan Syrén till Tidskriften Hemvärnet.

– Vindarna kan vända, därför kommer vi att göra en del förändringar i riktning mot att

En förhandsutgåva av Håkan Syrén's nya bok "Både och" delades ut på Folk & Försvar. Här intervjuas ÖB av Tidskriften Hemvärnet.

stärka det nationella försvaret även om det inte blir några dramatiska skillnader.

Ett närmare besked kommer i Försvarsmaktens långtidsplan som offentliggörs i maj.

Därtill efterlyser ÖB politiska beslut om det ska gå att ha kvar hela bredden i Försvarsmakten. Mångsidigheten finns fortfarande även om antalet förband nu är så lågt att det inte går att dra ner mer.

I det sammanhanget tror ÖB på ett nordiskt försvarssamarbete. Det kan göra att man kan skjuta upp obehagliga beslut om att ta bort hela funktioner.

TRUMMAR UT

Under det senaste året har Försvarsmakten börjat krigsplacera igen. Läget är alltså inte fullt så illa som man ibland kan tro.

– Jag har svårt att förstå skribenter som trummar ut att "Sverige har inget försvar", säger

Håkan Syrén som är frustrerad över svårigheterna att nå ut med bilden av det nya försvaret.

Boken "Både och" som kommer att spridas till anställda, värnpliktiga, hemvärns- och frivilligpersonal är en av flera sätt att ändra Försvarsmaktens image. Håkan Syrén umgås med tankar på flera skrifter, men vill inte avslöja nästa titel.

– Vi har en komplicerad situation. Människor på 2000-talet måste ha mycket information. Jag hoppas att de anställda nu ska reflektera över innehållet.

Responsen på de tidigare böckerna "Vägen framåt" och "Här och nu" är bra. Enligt mätningar håller Försvarsmakten också på att förbättra sitt förtroende bland medborgarna, så arbetet är inte förgäves, konstaterar Håkan Syrén.

– Det är lite märkligt att siffrorna ökar när vi säger upp och lägger ner, men så är det.

ändra styrkeförhållandena för att minska riskerna.

ÖB ser med gillande på att hemvärnssoldater deltar och han vill också pröva modellen att hela grupper åker ut tillsammans. Hur det ska gå till formellt utreds just nu i högkvarteret.

Hemvärnets roll i det nationella försvaret?

– Vi får mycket pang för pengarna. Inriktningen ligger fast med en styrka om cirka 30 000 soldater där hälften har särskild förmåga.

I spåren av hopslagningar av förband börjar det bli glest med hemvärn i delar av landet. Svaret på det är ökad rörlighet. När ÖB får veta att det vanliga hemvärnet saknar egna fordon lovar han att FM ska se över möjligheterna att öka motoriseringen.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: MIKAEL RÖHR/BILDSTALLET

FAKTA

Krigsplaceringarna återupptas

I brådskan att genomföra omställningen från invasionsförsvar till insatsförsvar slutade Försvarsmakten för många år sen att krigsplacera värnpliktiga, men sedan ett år har det börjat ske igen. Läget är nu att en mobiliserad försvarsmakt kan ställa upp med 65 500 män och kvinnor. I styrkan ingår då 4 500 officerare, 18 000 värnpliktiga och 43 000 hemvärnssoldater. Men det tar upp till ett år innan alla förband är stridsberedda. På en månad kan försvaret få ihop 2 700 officerare och 7 000 värnpliktiga. Hemvärnssoldaterna är ständigt disponibla och deras inställelsetid handlar om timmar.

STÖRSTA BEKYMRET

ÖB:s hetaste önskan är att den personal vi skickar ut inte drabbas av skador och att dödsfall kan undvikas.

– Jag tänker på vad som kan hända varje kväll och tar det som ett personligt ansvar. Det här är mitt största bekymmer. Vi diskuterar ständigt materielstatus, kunskaper om motståndaren och annat och är beredda att rätta till brister och

"Hemvärnet förändras och anpassas till nya krav. Hemvärn är i insatsförsvaret liktydigt med välutrustade och välutbildade nationella insatsförband med hög beredskap. Den övning som genomfördes med insatsplutoner i Stockholm hösten 2006 var ett tydligt uttryck för detta".

ÖB I BOKEN "BÅDE OCH"

JANUARI 2007

KFÖ-vecka allt populärare

Stegvis inryckning och förstegsutbildning för cheferna är en vanlig modell.

Insatsplutonerna i Umeå är efterfrågade. Många studenter är med och medelåldern låg.

■ I år genomförs KFÖ-veckor på fyra platser i landet. Västerbottensgruppen samt Kalmar- och Kronobergsgruppen har fått i uppdrag av rikshemvärnschefen att utveckla en ny utbildningsmetod av KFÖ-modell för hemvärnsbataljon. Under året kommer även Västernorrlandsgruppen samt Södermanlandsgruppen att pröva den nya utbildningsmetoden.

Först ut är Västerbottensgruppen som övar i mars. De har själv tagit på sig uppgiften att genomföra en KFÖ-vecka på prov.

– Vi ser fram emot övningen, får vi bara folk blir det jättebra och vi ska försöka öva med fulla plutoner, säger Thomas Jonsson, ställföreträdande chef för Västerbottensgruppen.

Cheferna i bataljonen har själv fått vara med och planera veckan.

– Vi har haft en stabs- och sambandsövning där bataljonschefen och kompanicheferna fått skissa på KFÖ-veckan. De enda de inte vet är vad som händer på lördag och söndag då de går i befattning.

STRID PÅ SÖNDAG

Övningen börjar på tisdag den 20 mars och håller på till och med måndag den 26 mars. Kompanicheferna kommer på tisdag och börjar skriva order. Sedan kommer plutonchefer och genomför muntlig stridsövning på objekten och repeterar ordregivning så att de kan leda sina förband. På lördag blir det lastning av den gemensamma materielen innan plutonerna tar objekten. Då övas även skyddsvakter. På söndag är det strid som gäller. På måndag har cheferna utvärdering och personalplanering, efter att chefer-

na testats får de möjlighet att ändra befattningar.

ÖVA URBANT

– Plutonerna är stridsenheterna och vi ska försöka vara i urban miljö i Umeå om vi får tillstånd, berättar Thomas Jonsson.

En av deras insatsplutoner rycker in på torsdag för att ytövervaka området som bataljonen övar på. Den andra insatsplutonen kommer på lördag eftersom de deltar i en övning med I 19 helgen innan. Insatsplutonerna kommer även att öva eskorttjänst.

– Insatsplutonerna är fulltliga och medelåldern kring 25 år. Vi har väldigt lätt att få duktiga instruktörer till hemvärdet.

Enligt Thomas Jonsson är Umeå universitet en bidragande orsak, många av studenterna är med i hemvärdet.

Vad tror du om KFÖ-veckan?

– Jag tror på idén, framförallt att cheferna får försteg. Problemet är att få loss folk. De som är egna företagare får det svårt även om de har SGI, sjukpenninggrundande inkomst. Vi ska försöka vara flexibla och lägga ordregivning på kvällar så de kan jobba någon dag.

FLER ÄN FÖRVÄNTAT

I maj är det dags för Västernorrlandsgruppen, medan Kalmar- och Kronobergsgruppen och Södermanlandsgruppen genomför sin vecka på hösten. Södermanlandsgruppen har dock erfarenheter sedan tidigare;

– Vi gjorde en KFÖ med insatsdelarna 2006 då deltagarna fick SGI. Huvuddelen av insatsplutonernas personal var med vilket var fler än förväntat, säger Karl-Arne Ahlqvist, chef på Södermanlandsgruppen.

– För att kontrollera vad förbandet kan måste man öva över längre tid. Insatsplutonerna var väldigt duktiga och soldaterna upplevde det som mycket värdefullt.

Övningen för Norra Sörmlands hemvärnsbataljon hålls i form av en förkortad KFÖ med mobiliseringsslinga innan själva förbandsövningen startar. De högsta cheferna rycker in på måndag, sedan kommer lägre chefer allt eftersom fram till torsdag då soldaterna rycker in. Hela övningen avslutas på söndagen.

TEXT: THERESE ÅKERSTEDT

FOTO: MAGNUS SJÖSTRÖM

Militära kocklandslaget söker nya medlemmar

■ Uttagning till militära kocklandslaget sker 27–29 mars i Karlskrona och sista anmälningensdatum är 2 mars. För att ingå i gruppen ska man vara anställd i Försvarsmakten eller vara aktiv inom frivilligrörelsen. Team Culinar ingår i Försvarsmaktens uppvisningsgrupper

och är organiserade under Rekryteringscentrum. Huvudsyftet med en uppvisningsgrupp inom förplägnadstjänsten är att stödja rekryteringen till Försvarsmakten. Andra syften med gruppen är att stödja rekryteringen till funktionen förplägnadstjänst, höja funktionens status och ge-

nom höjd kompetens i förplägnadstjänst bidra till ett högt stridsvärde vid insatsförbanden. Gruppens verksamhet består i att delta med matlagning vid uppvisningar och att tävla i såväl VM som OS. För ansökningsblankett och mer information se: www.rekryc.mil.se

Gott om finska rekryter

■ Årets första värnpliktskontingent i Finland inledde sin militärtjänstgöring den 8 januari. Ungefär 14 600 män och 130 frivilliga kvinnor ryckte då in.

Problem eller styrka med samsyn i försvarsfrågan?

Försvarsutskottets "nya" ordförande Ulrica Messing tar frågorna på uppstuds.

– Javisst är försvaret ett nytt område för mig. Men det är mitt eget val. Jag har inte satat på politik för bara en speciell fråga. Jag har varit mån om att byta förr. Detta nya är både roligt och utmanande. Dessutom tror jag det är bra för försvarspolitikerna att en sådan som jag kommer in och ställer andra frågor.

■ Försvarsutskottet fick ny ordförande några veckor efter valet i höstas. Det blev tidigare statsrådet Ulrica Messing. Något överraskande kanske för både allmänhet och engagerade inom försvaret. 38-åringen från Gävle är nu som oppositionspolitiker ordförande i försvarsutskottet, ledamot i krigsdelegationen, ledamot i OSSE-delegationen (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och ledamot i utrikesnämnden.

Vi fick en halvtimme med henne i riksdagens cafeteria en januardag när den försenade vintern till slut anlät. Hon presenteras ett litet frågepaket som vi ska försöka lotsa oss igenom. Det blir en engagerande tur genom regementsnedläggningar i Sverige, svenska insatser i Afghanistan och den i historiskt perspektiv ovanliga samsynen i försvarsfrågan mellan socialdemokrater och borgare.

– Det har ju länge i Sverige funnits en stark identitet och även arbetsmarknadsmässig trygghetskänsla för ortens regemente eller flottilj. När så hotbilden förändras och vi behöver ett helt annat slags försvar, då är det starka känslor som väller fram ute i landet. Jag var med på regeringens besök i Östersund när vi fick möta tusentals som protesterade mot det försvarsbeslut som slog så hårt mot staden. Det var som att åka till en begravning.

ANSVAR FÖR OPINION

Men hon är noga med att förklara det politiska ansvaret för försvarsbeslutet och liknande beslut som innebär stora förändringar för tusentals människor.

– Vi har ju ett ansvar både för att lyssna av opinionen och justera politiken efter det och att få med sig opinionen i nödvändiga beslut som kanske just då slår hårt lokalt och regionalt. I grunden inser nog folk att det är bra att vi inte längre behöver det försvar vi hade under det kalla kriget. Det kommer också en ny tid efter beslut om att det gamla ska försvinna. Jag var uppe i Östersund i somras och då märkte jag tydligt en helt annan känsla för den fortsatta utvecklingen utan den starka närvaron av försvaret.

Det blir ett litet ironiskt men i grunden allvarligt resonemang om det motsägelsefulla i Sveriges långa historia utan krig. Att se denna trygghet som självklar och samtidigt utbilda sig för ett officersliv där kunskaper aldrig sätts på prov i ett verkligt krig kan vara ett dilemma.

– Det är en mental balans som vi måste klara. Det får inte bli så att vi sätter för mycket fokus på internationella insatser för att visa hur dugliga vi är. Vi har ju höjt risknivån för våra internationella styrkor när vi gått med i Afghanistan och när vi nu senare tar på oss ledartröjan i Nordic Battle Group.

ANDRA TONGÅNGAR

Fram till tidigt på hösten 2004 så var den borgerliga oppositionen mot dåvarande regeringens kommande radikala försvarsproposition ganska ljum. Efter den omtalade borgerliga "badtunnträffen" hos centerledaren Maud Olofsson en bit in på hösten så blev det dock andra tongångar. När propositionen klubbades i december så var det alltså med kraftiga borgerli-

– *Lystrig hemvärnssoldater, under kommande inspektioner och större övningar kan det tänkas att försvarsutskottets ordförande Ulrica Messing och andra utskottsledamöter kommer på besök. Nya hemvärdet, nationella skyddstyrkorna är beredda.*

ga protester. Nu är väl läget närmast så att den nya regeringen förverkligar och slutför de beslut de då var emot.

– Ja, borgarna kommer knappast att förändra mycket, instämmer Ulrica Messing. De stora nedskärningarna och kursändringarna inom försvaret, de är redan gjorda. Man kan se det som ett problem eller en

styrka att vi inom försvarsfrågan numera har ganska stor samsyn. Det finns andra områden där vi definitivt skiljer oss mycket mer.

Hon var naturligtvis med på Folk&Försvars konferens i Sälen i januari. Där sade ÖB bland annat att pendeln möjligen svängt lite för mycket åt internationella insatser för försvaret.

NYA HEMVÄRNET VIKTIGT

– Jag delar den uppfattningen. Vår huvuduppgift måste vara att försvara Sverige, men ibland gör vi det bäst genom insatser utomlands. Men samtidigt är det ju viktigt att vi har en stabil närmiljö.

Där har vi den naturliga kopplingen till hemvärdet, en folkrörelse liksom Ulrica Messings parti socialdemokraterna. Hon säger inte emot när hon presenteras den liknelsen. Men hon glider förbi lite på frågan om hon varit med på någon hemvärnsövning. Men utskottet har ett program för besök av militära aktiviteter, så besök är att vänta.

– Är man folkrörelsemänniska så är man. Då har man valt en sådan verksamhet för att man har ett engagemang för en speciellt sorts frågor, där man kan jobba för ett resultat tillsammans. Det gamla hemvärdet finns naturligtvis inte längre. Men det nya har en mycket viktig roll som till allt större del är kopplat till civila insatser. Det kan handla om till exempel att hantera extraordinära händelser och att vara en resurs för hela infrastrukturen som vägar, järnvägar och flyg.

TEXT & FOTO:
BENGT PLOMGREN

I Älvdals kompani sedan tjugosex år

1981 ryckte Per-Joel Sewelen in som värnplik-tig vid Älvdals kompani på I 2 i Karlstad. Trots att regementet lades ner år 2000 sluts nu cir-keln och han tillhör fortfarande samma kompa-ni, nu som chef.

■ Det gamla Värmlands rege-mentes olika kompanier hade sedan indelningstiden från 1626 bestämda upptagningsområ- den där soldattorpen låg. För Älvdals kompani var det Klar- äldalen från Deje till Höljes som gällde. När Värmlands re- gemente lades ner 2000 över- gick dess traditioner till hem- värnet i Värmland. Älvdals kom- pani lever vidare som namn för hemvärnskompaniet i Hagfors med omnejd.

Som yrkesofficer var Per-Joel under 90-talet både plutonchef och kompanichef vid Älvdals kompani. Från 1983 och framåt var han även instruktör för hem- värnsförbanden i Hagfors och Klarälvdalen och sedermera placerad på Värmlandsgrup- pen.

När garnisonen i Kristine- hamn lades ner 2005 övergick han till civilt arbete som verk- samhetschef för barn och om- sorg i Arvika.

– Hur gick det till när du blev kompanichef den här gången?

– Jag har ju varit instruktör där uppe rätt länge, sedan var jag anställd på Värmlandsgrup- pen som bataljonsinstruktör. Jag har jobbat med det här gänget sedan 1998 egentligen.

Då han varit mycket verksam uppe i Hagfors och känner och

Major Per-Joel Sewelen.

trivs med alla blev han hem- värnssoldat där för ett par år se- dan och blev i höstas tillfrågad av bataljonschefen om han ville bli chef för kompaniet. Han tackade med glädje ja och till- trädde första januari 2007 sin nya befattning. På frågan vad han ser framför sig svarar han:

– Jag vill verka för att göra ett bra kompani. Förutsättningarna är inte samma som nere i Karlstad, det är ju så få som gör värnplikten. Man måste ändå försöka behålla numerären och få hemvärnet att leva vidare med bra, rolig och intressant utbildning. Det måste bli status att få vara hemvärnssoldat.

TEXT & FOTO:
LARS-ERIC SUNDIN

Tidningens friexemplar reduceras

■ Vi har rensat bland tidningens friexemplar för att hålla registret aktuellt och spara pengar. Men det går bra att prenumerera för 100 kronor per år. Sätt in beloppet på pg 456 177-5. Ange namn och fullständig adress och skriv "prenumeration" på talongen. Utlandsprenumeranter betalar fr. o. m. 2007 lite mer, totalt 200 kronor för att täcka högre portokostnader.

Fler föremål på HvSS museum

■ Under 2006 har museet på HvSS fått föremål från ett 45-tal personer och organisationer.

– En lite udda grej är en handdriven siren, "Hesa Fredrik", från 1940-talet som använts av hemvärnet, berättar intendent Lars-Gunnar Sederlin.

En annan gåva från samma tidsperiod är en 2-watts bärbar radio.

– Även om den inte är bärbar i den bemärkelse vi använder i dag, den är rätt tung, säger Lars-Gunnar Sederlin.

Samlingen håller även på att utökas med föremål från drift-

värnet. Inköp och källforskning om Landsstormen har bekostats med hjälp av bidrag från Kron- prinsessan Margaretas Land- stormsfond. Museet fick dock inte det sökta bidraget från Riksantikvarieämbetet.

Under 2005 uppskattades an- talet besökare till 920 men un- der 2006 minskade besöksiff- rorna till 750, vilket intenden- ten tror beror på färre besök av kursdeltagare och konferens- gäster på HvSS.

Vill du donera föremål eller pengar till museet kan du kon- takta Lars-Gunnar Sederlin på 070-335 15 90.

Nya rutiner då hemvärnsvapen tas in

■ Från den 1 juni 2006 är poli- sen skyldig att omedelbart un- derrätta Försvarsmakten om nå- gon inom hemvärnet är olämplig att ha skjutvapen. Orsaken till att någon inte längre anses lämplig kan vara fällande do- mar, brottsmisstankar eller upp- gifter från läkare.

Försvarsmakten har nu fast- ställt vilka rutiner och regler som gäller vid omhändertagan- de av militära hemvärnsvapen.

Länspolismyndigheten kontak- tar den militära underrättelse- tjänsten för vidarebefordran till berörd förbandschef som beslu- tar om vapnet ska återtas eller inte. Utanför tjänstetid är det försvarsmaktens vakthavande befäl som kontaktar den militä- ra underrättelsetjänsten. Poli- sen ska informeras om vilka åt- gärder som genomförts och kan också själv besluta om att om- händerta ett vapen.

Fjällräddning för stockholmare

■ Försvarsutbildarna i Stock- holms län vidareutbildar länets militära insatschefer, MIC. Den här gången gäller det fjällrädd- ning. Tio MIC-utbildade hem- värnsbefäl får under tre dagar i april träna fjällräddning i, som det heter, subarktisk miljö. Teori och praktik, fjällsäkerhet och ef- terforskning ska övas. På hemsidan finns mer information: www.forsvarsutbildarna.se

Folk vet inte vad som hänt

■ "... jag har aldrig stött på ett större kommunikationsgap än det som uppstått när det gäller klyftan mellan de väldiga för- ändringar som svenskt försvar genomgått och den kunskap om detta ... som faktiskt finns hos den stora publiken".

GENERALDIREKTÖR MATS EKDAHL,
STYRELSEN FÖR PSYKOLOGISKT
FÖRSVAR VID FOLK OCH FÖRSVAR
RIKSKONFERENS 2007

Fempunktsordern talar i bilder

Från 23 punkter till fem. Den nya internationella metoden att ge order används numera på Försvarsmaktens alla skolor.

■ – Det har främst kommit med dem som tjänstgjort internationellt. Det är lättare att arbeta utomlands om alla talar samma orderspråk. Innehållet i fempunktsordern är detsamma som i 23-punktsordern, men man ställer upp det på ett annat sätt, säger major Lars Odrup på utbildningsavdelningen på Hemvärnets stridsskola, HvSS.

2006 var det första året man utbildade enligt fempunktsordern på skolan.

– Den gamla 23-punktsordern var funktionell men för mycket text. Fempunktsordern lämpar sig väl för grafiska presentationer med bilder, kartor, teckningar och lite text, säger Lars Odrup.

MÅLBILDEN VIKTIG

– Innehållet i fempunktsordern är i stort sett detsamma men målbilden står i centrum. Det är det chefen vill ska vara uppnått när uppgiften är löst. Och det kan man mycket väl beskriva med en bild, karta eller teckning. När jag pratar med dig försöker jag översätta min bild i huvudet till ord. Det är inte alls säkert att vi ser samma bild. Om man använder grafiska presentationer spar man tid och det blir lättare att förstå. Varför verbalisera när det inte behövs?

De flesta förband klarar sig med de fem punkterna. Där finns allt utom underrättelsetjänst, bilaga Bravo, som dock ibland kan behövas på kompani och bataljonsnivå. Man kan peta in underrättelsetjänst under punkten ledning, men då fungerar det inte internationellt. Det finns en mängd olika bilagor med utveckling av de fem punkterna.

– Internationellt får inte alla den kompletta ordern, specialisterna får de fem punkterna plus sin bilaga. Problemet inom försvarsmakten är att vi får för mycket information, det här ett sätt att sova. Den som fördelar

Det går i princip dubbelt så fort att göra en grafisk fempunktsorder jämfört med 23-punktsordern, säger Lars Odrup.

FOTO: ULF IVARSSON

ordern måste vara noggrann i urvalet. Nackdelen är att förr kunde man kontrollera om delar av ordern var motstridiga.

Hur mycket tid tjänar man?

– Det går i princip dubbelt så fort att göra en grafisk fempunktsorder jämfört med 23-punktsordern. Du kan använda grafiska lösningar även på 23-punktsordern men hemvärdet gjorde sällan det, säger Lars Odrup som skrivit sin beskärda del av hundrasidiga ordrar.

Hans erfarenheter från Tyskland tyder på att det går snabbare även om man skriver hela fempunktsordern.

Hur har utbildningen gått här på HvSS?

– Den har gått jättebra, vi har genomfört den från grupp till bataljonsnivå. Vi försöker utbilda kursdeltagarna i grafiska presentationer. Det är inte aktuellt att skriva en tegelsten vid ordergivning.

Vad tycker du är den största fördelen?

– Enkelheten. I strid är oftast bara det enkla möjligt och det är svårt nog, det är en gammal sanning. Gör en så enkel order som möjligt, då finns det en chans att folk förstår den.

För de som inte har tid att gå en kurs på HvSS rekommenderar han boken "Metodhandbok

Så här kan en genomförandeidé se ut.

ledning bataljon grunder".

– Det är en av de bästa böcker jag sett i ämnet och HvSS bibel. Det är framförallt en planeringsbok även om det står en del om genomförande. Den blir bara bättre ju mer jag läser den.

Och om man vill öva på ordergivning själv?

– Ta den gamla 23-punktsordern och lyft ut delar och sätt in dem under rubrikerna i fempunktsordern. Då kan du konstatera att det blir lika mycket text. Använd en karttjänst från

internet och klistra in kartor i ordern och rita in förbandstecken och pilar. Då kan du minska texten med 75 procent.

Fempunktsordern ska inte blandas ihop med planering under tidspress, Put, även om de med fördel används tillsammans.

– Bedömandet är ett kapitel för sig, det är en slump att Put introducerades samtidigt på HvSS. Put är grafiskt, man ritat på stora pappersark. Då har du mycket gratis eftersom du kan lyfta ut den justerade grafiska målbilden till fempunktsordern.

THERESE ÅKERSTEDT

Fempunktsordern

- Orientering
- Uppgift
- Genomförande
- Uthållighet
- Ledning

Anmälan till Nijmegen senast 30 mars

■ Nijmegenmarschen i Holland genomförs i år den 17–20 juli och det är Försvarsutbildarna som står för det svenska militära deltagandet.

Marschen genomförs över fyra dagar och det är fyra mil per dag som ska tillryggeläggas. 288 deltagare finns det plats för i den svenska delegationen.

De som genomförde den enda marschdagen av Nijmegenmarschen föregående år har företrädare förutsatt anmälan före sista anmälningsdag. Anmälan till Försvarsutbildarna senast den 30 mars och anmäl-

ningsavgiften om 2 100 kronor ska då också vara betald. Kostnad för resa med buss tillkommer. Den är 1600–1800 kronor beroende på avreseort. Busskostnaden ska inbetalas före den 31 maj.

För mer information: www.forsvarsutbildarna.se/utbildning/nijmegen

TEXT & FOTO:
PIA-LENA JANSSON

Drottningen firades med kvinnlig salut

■ Att skjuta salut är normalt en manlig sysselsättning.

Vid salutbatteriet på Kusthöjden i Härnösand (före detta KA 5) ruckades dock denna tings ordning högst påtagligt dagen före julafton.

Då firades nämligen drottning Silvias födelsedag och detta ville kvinnor engagerade på olika sätt i frivilligförsvaret i Västernorrland fira på ett mycket hörbart sätt.

Salutbetjäningen bestod till hundra procent av kvinnor. Det är andra gången detta händer. Första gången var vid Fårösund 2004.

MINUTIÖSA FÖRBEREDELSE

Även salutofficeren är en kvinna, nämligen Maria Åström. Kvinnorna tillhör Lottakåren, Kvinnliga Bilkåren och Röda

Åtta speciellt utvalda kvinnor i Härnösand sköt salut för en speciellt utvald kvinna i Stockholm.

Korset. De flesta är också aktiva på olika sätt inom hemvärnet.

Kvinnorna hade förberett sig noga och tränat vid kanonerna och att marschera vid flera tillfällen innan den stora dagen.

Minuterna före tolvslaget tickade fram och på pricken klockan tolv ropade salutofficeren:

– Första pjäs ... eld ... andra pjäs ... eld ... tredje pjäs ... eld,

och så vidare tills de 21 skotten avlossats.

Salut är en gammal tradition som ännu hålls vid liv på sex platser i landet, nämligen Boden, Härnösand, Stockholm, Vaxholms fästning, Karlskrona och Göteborg.

– Det var en annorlunda och både spännande och hedrande uppgift att skjuta salut för drottningen, säger skotträknaren och kvinnornas tränare, Jeanette Öhgren, verksam inom hemvärnet och Härnösands lottakår. Det gick mycket bra, ingen av pjäserna klickade och intervallerna mellan skotten var exakta.

– Vi har tränat vid fyra till fem tillfällen före den stora dagen och det bidrog säkert till att allt klaffade så bra.

TEXT & FOTO:
UNO GRADIN

Ingen hemvärnsmusikkår i Örnsköldsvik

■ Hemvärnsmusikkåren i Örnsköldsvik kommer att avvecklas efter beslut av rikshemvärnschefen. Därmed återstår 31 hemvärnsmusikkårer i Sverige.

– Kåren har för få musiker, många bärande stämmor sak-

nas, säger Ingemar Badman, ordförande i Centrala musikrådet.

Försvarsmusikcentrums musikinspektör kontrollerade kåren och föreslog att den skulle godkännas, men det slutliga be-

slutet togs av rikshemvärnschefen som inte anser att den är klar för nationella spelningar.

– De har fina solister och bra signalspelare på trumpet och trumma, säger Ingemar Badman.

Men detta räcker alltså inte för att hemvärnsmusikkåren ska få fortsätta. De enskilda musikerna ska få erbjudande om att ansluta sig till någon närliggande hemvärnsmusikkår.

Älmhult berömmar Per-hjälpen

■ I ett brev till överbefälhavaren strör kommunstyrelsens ordförande och ställföreträdande räddningschefen i Älmhults kommun beröm över Försvarsmakten och hemvärnet.

De konstaterar att samhällets resurser inte räckte för att trygga medborgarnas säkerhet under stormen "Per" den 14 januari. När läget var som mest kritiskt ställde Försvarsmakten upp med elverk, satellittelefoner och personal.

Hemvärnsförband och omsorgspersonal från kommunen rekognoscerade över ytan och fann två personer som bevisligen kunde räddas till livet.

"Hur många man därutöver lindrade lidandet för direkt och indirekt kan ej anges i siffror, men det är ett betydande antal" heter det i brevet.

De båda avsändarna lyfter särskilt fram hemvärnet:

"Vikten av förband med lokalkännedom och lokal personkännedom har återigen visat sig ovärderligt vid insatser som dessa. Personalens lojalitet, förmåga till problemlösning och brinnande engagemang för hembygden överträffade vitt de förväntningar man rimligen kan ställa på personal vid en insats som denna".

ULF IVARSSON

Högsta dagpenning sänks

■ Regeringen har beslutat att återställa inkomsttaket i sjukförsäkringen från den 1 januari 2007. Det innebär att alla som tjänar mer än 25 000 i månaden inte får ersättning för den del av lönen som överstiger 25 000. Den högsta dagpenningen per dag minskar därmed från 979 kronor till 735.

Sänkningen kommer framförallt att märkas för höglavlönade som går längre hemvärnskurser. Då kan det röra sig om mer än tusen kronor i förlo-rad inkomst.

– Det kommer nog att påverka verksamheten negativt, tror Thomas Johansson, stabschef på rikshemvärnsavdelningen.

Konsultråd: Riv Slottet

■ Huvudbyggnaden på Hemvärnets stridsskola, kallad "slot-tet" är angripen av hussvamp. Det har en konsult kommit fram till efter en grundlig undersökning.

Rapporten om svampangreppet avslutas med en rekommendation att riva den anrika byggnaden, som tjänstgjort som hemvärnets stridsskola sedan 1940-talet.

Billig arbetskraft åt Försvarsmakten?

Personalbristen i Försvarsmakten gör att hemvärnet även används till annan verksamhet än övningar och räddningstjänst.

■ Hemvärnssoldater gör allt ifrån att vakta kassuner och vapentransporter till att bevaka främmande statsfartyg.

Men när får man egentligen använda hemvärnets personal och vilken ersättning har de rätt till? I hemvärnsförordningens första paragraf står: "hemvärnet har till uppgift att skydda skyddsobjekt och skyddsområden. Hemvärnet ska i övrigt kunna stödja de operativa insatsförbanden samt delta i annan verksamhet där Försvarsmakten medverkar. Hemvärnet ingår i Försvarsmakten."

Så länge verksamheten är en del av Försvarsmakten är det alltså tillåtet att använda hemvärnssoldater. Men eftersom deltagande i hemvärnet är frivilligt är de inte tvingade att delta förutom den tid som krävs för att uppfylla kontraktstiden. Undantaget är vid hemvärnsberedskap då man är skyldig att tjänstgöra.

LÅG ERSÄTTNING

Rikshemvärnschefen Roland Ekenberg har själv satt sig in i frågan.

Tycker du att hemvärnets personal ska delta i verksamhet utanför kontrakterad tid?

– Ja, om det finns ett tydligt behov och det överstämmer med hemvärnets uppgifter att skydda, bevaka och ytövervaka eller stöd till samhället. Jag ser inte det som ett bekymmer, säger Roland Ekenberg.

Det stora problemet är snarare betalningen. Ekonomiskt kan det bli en förlust eftersom du bara har rätt till vanlig dag ersättning på 72 kronor per dag. Undantaget är om man kan visa intyg på förlorad arbetsinkomst. Då blir ersättningen 90 procent av din sjukdomsgrundande inkomst, samma som vid dagpenning, se faktaruta.

– Problemet är att hemvärnssoldaterna lämnar sin dagliga uppgift och de ska ha en adekvat ersättning så det inte blir

FAKTA

När betalas dagpenning eller dag ersättning ut?

Dagpenning motsvarande 90 procent av sjukpenninggrundande inkomst betalas ut:

- Vid utbildning i mer än tre dagar till en krigsbefattning eller vidareutbildning till en krigsbefattning. Om du kan visa intyg på förlorad arbetsinkomst får du dagpenning även för utbildning kortare än tre dagar.
- Vid deltagande i ledningsövning för Försvarsmakten.
- Vid medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap.
- Vid deltagande i samövning med förband under krigsförbandsövning.

Dagpenning betalas ej ut för in- och utryckning som infaller på lördag, söndag eller helldag.

Vid annan tjänstgöring gäller dag ersättning på 72 kronor per dag. Undantaget är om du kan visa intyg på förlorad arbetsinkomst.

rovdrift på personalen. De ska inte bara gå på dag ersättning. Vi behöver ta fram ett gemensamt avtal med tydliga regler, säger Roland Ekenberg.

RÄDDNINGSTJÄNST

Rikshemvärnsavdelningen håller på att se över de paragrafer i hemvärnsförordningen som styr ersättningen. För att ändra i en förordning krävs ett regeringsbeslut och det kommer att ta minst ett år. Dag ersättning och dagpenning är inte de enda formerna av ersättning som en hemvärnssoldat kan få. Vid räddningstjänst och när de arbetar som instruktörer gäller andra regler.

Hemvärnets personal kan användas vid bland annat över svämningar, skogsbränder och eftersök med det förbehållet att

räddningsledare begärt hjälp. Försvarsmakten kallar då personal för att delta i räddningssatsen men deltagande är frivilligt. Ersättningen är 186 kronor för den första timmen, därefter utgår 125 kronor i timmen till och med den timme tjänstgörande chef förklarar tjänstgöringen avslutad. Extra ersättning, 50 procent, utgår på kvällen/nätter samt helger.

INSTRUKTÖRSARVODE

Den som tjänstgör som instruktör eller funktionär som krävs för utbildning inom hemvärnet får veckokursarvode eller timmarvode. Det gäller dock inte för-

svarsmaktens personal till exempel yrkesofficerare som gör det i tjänsten. Veckokursarvode utgår vid utbildning om minst sex timmar per dygn i tre dagar och är 900 kronor om dagen. Dessutom tillkommer ersättning för förlorad arbetsinkomst. Timmarvode är 130 kronor i timmen.

Ytterligare ett alternativ är att hemvärnets personal anställs inom Försvarsmakten. Då gäller vanliga arbetsrättsliga avtal. På Lv 6 har man till exempel korttidsanställt tidigare vakt soldater som vaktchefer på grund av personalbrist.

THERESE ÅKERSTEDT

Röd tråd till plutonen i nya TOEM

■ Hemvärnets taktiska målsättning, TOEM, ska vara färdigt i sommar. Det hoppas i varje fall överstelöjtnant Curt Bandholtz, som håller i arbetet. I ett utkast som diskuterades av utbildningsgruppcheferna i februari heter det att hemvärnet är den enda resurs som tidigt kan sättas in i strid över landets yta.

– Se det som en markering från vår sida, säger Curt Bandholtz.

Dokumentet skiljer sig från tidigare TOEM på flera sätt. Det ska finnas en röd tråd mellan statsmakternas beslut ända ner till den enskilda plutonen.

– Det handlar om typförbandet hemvärnets operativa förmåga som vi har lyft fram tydligare än förut.

Hemvärnets TOEM ska också stämma med Försvarsmaktens så kallade utvecklingsplan. Det är hemvärnsbataljonen som sätts i centrum och alla förband är numera insatsförband som ska verka längs hela skalan fredskris-krig. Bandholtz pekar ut sju

typinsatser, däribland att bistå polisen vid terrorangrepp.

Vedertagna begrepp för stridsuppgifter har återinförts. Det betyder att bevaka är borta. Uppgiften ges istället under rubriken skydda. Ytövervaka ingår i samlingsbegreppet marktaktisk kontroll.

En intressant vägval är hur vass hemvärnsbataljonen ska vara när det är fråga om att stå emot mer omfattande militära operationer mot Sverige. Ska den kunna störa, fördröja och försvara med kort förberedelse eller får det räcka med att försvara knutpunkter efter lång förberedelse tid?

I breddhemvärnet ska stridsenheten fortfarande vara plutonen. Men till varje bataljon ska också knytas ett insatskompani som kan uppträda som självständig stridande enhet. En bland många frågor som återstår att lösa är bataljonsstabernas organisation. Sektionsindelning på Nato-vis är ett starkt alternativ.

ULF IVARSSON

Schablonbild av Ryssland och farlig roll i Afghanistan

– Den faktiska järnridån är riven. Nu återstår att vi också river den mentala järnridån.

– Svenskar i Afghanistan är inte neutral FN-trupp utan ett indirekt stöd till USA:s ockupation av Afghanistan och Irak.

Två uttalanden som i ett nötskal beskriver Rysslands- och Afghanistankännaren Stefan Lindgren.

■ Böcker i tusental i alla format och i alla tänkbara skick och åldrar.

Stående hyllor, vägghyllor, små bord med bokställ, till och med på toaletten är det fullproppat med böcker i hyllor.

– Man bygger in sig undan för

undan, säger Stefan Lindgren när vi träffas i hans skrivarlya, ett litet rum med ingång från en svårfunnen loftgång i en industrifastighet i Skarpnäck i södra Stockholm.

På väggen framför skrivbordet hänger bilder på några av de fem barnen.

– Jag försöker föda upp nästa generation upprorsmakare, säger han milt ironiskt.

Den 58-årige journalisten, författaren och översättaren menar att han själv varit upprorsmakare ända sedan 16-årsåldern, då han bildade en Vietnammkommitté i Örebro.

– Det var nog mellan tio och tjugo procent av generationen födda 1949–1952 i Örebro som var med i Vietnammrörelsen. Ända från omkring 15 års ålder finns det en tråd i mitt liv med engagemang för små stater som är hotade eller ockuperade av supermakter. Så det är en logisk konsekvens att flera av oss Vietnammveteraner också blev enga-

gerade i att stödja Afghanistan när landet blev ockuperat av Sovjetunionen.

Där kom alltså både Sovjet med efterföljaren Ryssland samt Afghanistan in i bilden. Ryssland har sedan mer än 20 år tillbaka varit Stefans huvudintresse och han har samtidigt via Sovjetsockupation av Afghanistan successivt blivit en av Sveriges bästa Afghanistankännare.

TUSEN PENNOR

Allt han skriver och översätter nu handlar om Ryssland eller Afghanistan. Ryska började han läsa redan på gymnasiet i Örebro.

Han har skrivit flera böcker om Ryssland till exempel "Leningrad, på andra stranden" som kom ut 1990 och "Lenin" som kom ut 1999. Han har också skrivit mängder med artiklar om Ryssland och översatt ännu mer. Till exempel har han översatt boken "Tjetjenien – sanningen om kriget" 2003 av den i

Stefan Lindgren vet vad han talar om när han oroar sig för svenska soldater i Afghanistan.

– Afghanerna är ett krigarfolk. Vilken rättssäkerhet kan man förvänta sig hos krigsherren Dostum i norra Afghanistan?

oktober 2006 mördade ryska journalisten Anna Politkovskaja.

Från sina tre första resor i Afghanistan gjorde han tre böcker: "Pansjir" 1984, "I vargens gap" 1986 och "Månsken, kom" 1989.

Han medverkar bland annat på en hemsida som heter Tusen pennor, han har ett eget litet förlag som heter Ryska Posten

Från debatt om Hemvärnshandboken

■ Den kraftigt försenade hemvärnshandboken, HvH, innehåller flera helt nya kapitel. Ett gäller hemvärnets beredskap, ett annat operativ inriktning. När HvH gavs ut senast, 2003, fanns inte en rad om detta.

– Vi har aldrig förklarat vad vi menar med hemvärnets beredskap eller hemvärnslarm, säger Christer Wulff, som leder arbetet med handboken.

Även kring hemvärnsavtalen råder oklarhet. Flera olika versioner används. Christer Wulff:

– Vi behöver ett enda slags avtal mellan den enskilde och Försvarsmakten som inte får försvaskas på vägen.

I den preliminära texten görs ett försök att definiera den gamla knäckfrågan vad som räknas som avtalstid och övrig tid. Men förslaget ansågs under ett semi-

narium i februari av flera utbildningsgruppchefer vara alltför opreciserat. Några föreslog en hel katalog som så detaljerat som möjligt talar om vad som är vad.

Veteranerna blir yngre, närmare bestämt 50 år. Flera remissinstanser ville ha 55, men det slår inte igenom i nya handboken.

– Föryngringen gör att vi anars inte får några veteraner, säger Christer Wulff.

I kapiteln finns fortfarande ordet avtalspersonal här och var, vilket kritiserades under seminariet. Avtalsorganisationer är ett föråldrat begrepp. Det är angeläget att utrota ett "vi och domtänkande". Alla är hvsoldater, sa flera och gav redaktionen för HvH bakläxa på den punkten.

Men den färdiga HvH ger troligen större frihet för förbandschefen att tillsätta befattningar med folk från båda lägren när det fattas personal.

Om kapitel 1, Grundläggande bestämmelser tycker Bo Palm,

Skånska gruppen, att det är så knapertorrt att man håller på att spricka. Han vill istället för förordnings- och författningstexter ha en vision från ÖB och rikshemvärnschefen som inledning.

ULF IVARSSON

Avtalsuppfyllnaden slår rekord

■ Minskningen i hemvärdet fortsätter – från 42 690 år 2005 till 39 241 vid årsskiftet 2006/07. Nyrekryteringen var ungefär lika stor som 2005 nämligen cirka 2100. Av de nya är 73 procent under 35 år – föryngringen fortsätter alltså. Av samtliga är ungefär 60 procent mellan 18 och 47 år.

Detta framgår av grova beräkningar som gjorts på rikshem-

värnsavdelningen, men underlaget är vid denna tidnings pressläggning ofullständigt.

Hela 57 procent har genomfört sin kontrakterade tid. Det är en ökning med tio procentenheter jämfört med 2005 och ett trendbrott. Befälen är som vanligt flitigast. Ledningstrojkorna i bataljoner och kompanier redovisar 90 procent av tiden.

och han är ordförande i föreningen Afghanistansolidaritet.

Mordet på Anna Politkovskaja är relativt färskt när vi träffas.

– För att få perspektiv på henne är det viktigt att veta att hon skrev för en västlig publik och var mycket större utomlands än i Ryssland. Vi i väst, alltså även vi i Sverige plockar ju ut de bitar i rysk samhällskritik som passar för oss.

Stefan tycker att vi nu har en enkel schablonbild av Ryssland, på samma sätt som vi tidigare hade en enkel schablonbild av Sovjet.

– Ibland gör vi sämsta tänkbara tolkningar. Många hotbilder är både föråldrade och för enkla. Det är alltid ett dilemma för en liten stat att leva intill en stor elefantstat. Men historiskt kan det vara både hot och möjlighet. Det militära hotet från Ryssland är klart mindre än med Sovjet. Men den radikala förändringen med en ny samhällsbild i Ryssland kan innebära ett nytt hot. Framförallt kan det bli ett ekonomiskt hot från de nya oligarkerna.

Men själv hoppas han att det positiva med det nya Ryssland ska vinna över det negativa.

– Georgien är historiskt sett

ett exempel på en fruktsam symbios mellan en liten stat och dess mäktiga granne. Det är en tragedi om detta ska ersättas av fiendskap.

– Jag hoppas på det bästa, men hittills har jag tyvärr haft fel, tillägger han milt leende.

Inte som något försvar för Rysslands agerande i till exempel Tjetjenien, utan mera som en förklaring menar han att omvärlden ändå måste förstå Rysslands gigantiska dilemma.

– Landet har omkring 110 olika folkslag. En etnisk rensning skulle vara en katastrof. Det är logiskt att den ryska ledningen försöker hålla ihop kolossen.

Men logiskt tycker han verkligen inte att det är att Sverige skickar militär trupp till Afghanistan.

SMÅ STEGENS TYRANNI

– Vi är på väg att bryta 200 år av militär neutralitet med våra styrkor i Afghanistan. I praktiken är vi säkerhetstrupp åt lokala krigsherrar. Det är ju inte FN-trupp vi har i Afghanistan. Det är ISAF, International Security Assistance Forces for Afghanistan, under NATOs ledning. Men NATO-anhängarna i riks-

dagen har nog sett detta som en möjlighet. Detta är de små stegens tyranni.

FÖRVÄRRAT LÄGE

Konsekvensen av detta menar Stefan är att vi är med och stagar upp USA:s ockupation av Afghanistan, som med viss tvekan kunde betraktas som legitim av FN i ett tidigt skede.

– Men då måste det vara kort och stå i samband med det angrepp man utsatts för. Men man kan inte bomba och ockupera Afghanistan i fem år för att 3 000 dog i New York. Med bland annat vår hjälp kan nu USA dra trupper från Afghanistan till Irak, där läget är ännu värre för USA:s krigsmakt.

Dessutom menar Stefan Lindgren att hela vårt engagemang i Afghanistan är illa genomtänkt.

– Vi är inte rustade för den afghanska verkligheten. Det är ett mycket farligare läge för svenska soldater i Afghanistan än det skulle varit om vi skickat folk till Libanon. Jag fasar för den dag då svenskarna kommer i hetluften och möter självmordstrupper.

TEXT & FOTO:

BENGT PLOMGREN

Halland i tåten för NBC-skyddet

■ Gårdagens kärnvapenhot har blivit fredstida olyckor med farliga ämnen. Men utbildning behövs fortfarande i hur man upptäcker, larmar och sanerar efter spridningen av kemiska, biologiska, och radioaktiva ämnen.

I Halland spårade ett tåg med klorgas ur i mars 2005. Vid detta tillfälle hjälpte Hallandsgruppen till att lindra följderna.

Nu startar hemvärnet i Halland två så kallade CBRN-grupper. De ska ha kunskap om inmätning, spaning och beläggningskontroll. Grupperna har sin militära uppgift i första hand, men ska också kunna bistå vid stöd till samhället. En del av personalen kan komma att utbildas till militära insatsschefer. De kommer då även att ingå i kärnenergiberedskapen i Halland.

Krisstöd och personalvård

■ Intresserad av att lära dig mer inom krisstöd och personalvård eller självvård, debriefing och personaltjänst i största allmänhet? Forsvarets Personaltjänstförbund, FPF, arrangerar årligen flera utvecklande kurser för chefer och personalbefäl.

FPF som är en frivillig försvarsorganisation med cirka 600 medlemmar, är organiserat i fyra regionala föreningar – Södra, Västra, Östra och Norra Sverige. Vill du veta mer om organisationen och dess utbildningsprogram besöker du www.fpf.a.se. I toppmenyn finns länkar till kursutbudet och du kan anmäla dig direkt på nätet. Du kan även mejla till fpf.exp@telia.com

Föreningarna har årsmöten under februari och mars i år och 21–22 april arrangeras i Stockholm på MHS Karlberg förbundsstämma med utbildning.

SUNE ULLESTAD

Inget skäl till ångest för Nato

■ Försvarsminister Mikael Odenberg uppregade på Folk & Försvar vad han tidigare sagt om svensk Nato-anslutning, nämligen att det inte är aktuellt under nuvarande mandatperiod. Men han flaggade för ett kommande beslut och sa att det "inte finns något skäl till beröringsångest". Det avgörande kriteriet för att gå med är om den "operativa effekten" av våra förband förbättras.

Odenberg beskrev Nato som "en effektiv krishanterare med global räckvidd". Debatten om obalansen mellan det nationella försvaret och utlandsstyrkorna kommenterade Odenberg med orden: "Jag vänder mig emot dom som anser att vi slösar bort pengar på internationella förband och istället borde sätta upp stående förband här hemma."

När rikshemvärnschefen talar då lyssnar försvarsministern! Eller?

Jerker vill ha många namn

Fem ledamöter i en nytillsatt valberedning ska vaska fram namn till det rikshemvärnsråd som väljs på tinget i november.

■ För första gången utsågs valberedningen på vice ordförande-konferensen. De nya reglerna är så färska att de ännu inte trätt i kraft när man träffades på Hemvärnets stridsskola i slutet av januari. Författningen måste ändå tillämpas från den 1 januari.

I och med att militärdistrikten lades ned upphörde den gamla ordningen med tre valberedningar som hade varsin kvot av ledamöter från norr, mitt och syd i proportion till antalet hemvärnssoldater. Systemet kunde leda till ren kohandel om platserna.

Huvudregeln är nu istället att de bäst lämpade ska sitta i hemvärnets "regering".

Alla ledamöter ska arbeta mera för helheten och försöka bortse från lokala intressen. I författningstexten finns också en tydlig vink om att rådet ska vara sammansatt så att det representerar hela rörelsen ifråga om ålder, kön, tjänstegren med mera.

– Vi ville inte ha en matematisk modell, säger hemvärnsombudsman Mats Jonsson.

Kandidaterna behöver inte heller vara ombud på tinget för att kunna väljas.

– Det bör vara ett krav att varje hemvärnsråd föreslår en eller flera kandidater. Sen är det valberedningen som plockar russen ur kakan, säger Mats Björjesson från Livgardesgruppens hemvärnsråd.

FÖRESLÅ NAMN TILL 1 JUNI

Ordföranden i valberedningen är Jerker Åblad, Kättilstorp. Han riktar genom tidningen Hemvärnet en uppmaning till hemvärnsråden att föreslå ett par namn vardera, gärna fler så att arbetet blir lättare. Senast den 1 juni vill valberedningen ha nomineringarna för att kunna lämna ett färdigt förslag den 15 september.

Det räcker inte bara med namn utan valberedningen vill

Valberedningens ordförande Jerker Åblad, 60, från Skaraborg. Med i hemvärnet sedan 1982. Var bataljonschef i 11 år och nu är han ledningsplutonchef. Tre perioder i rikshemvärnsrådet på 1990-talet. Är miljöinspektör i Falköpings kommun.

– Ett stort ansvar vilar nu på hemvärnsråden att hjälpa oss med namn så att hela Sverige kommer med. Vi vill ha förslagen senast 1 juni.

FOTO: ROLAND SVENSSON

även ha en kort meritförteckning och ett foto. De 13 föreslagna ledamöterna med sina ersättare kommer att presenteras i tidningen Hemvärnets första höstnummer.

Rådsarbete har inte varit någon lysande affär för den enskilde. Nu har dock arvudet höjts till 1 500 kronor per sammanträdesdag vilket betyder att alla kan vara med. Men man måste räkna med att offra omkring 20 dagar per år så mycket ideellt arbete krävs också. Förutom två till tre centrala sammanträden bör ledamöterna delta i lokala stämmor och råd.

– Rådet är osynligt ute i hemvärnet. Många vet inte att ni finns. Kom och besök oss, säger Åke Litzén i Livgrenadjärgruppens hemvärnsråd.

– Den stora nyheten är att vi som är vice ordförande i råden ska vara aktiva mot förbandscheferna. Det är en helt ny sits, säger Dan Fjällström i Kalmar-

och Kronobergsgruppens hemvärnsråd.

MISSADE OMBUDEN

Trots att hemvärnsombudsmannen gjort allt för att informera om det nya medinflyttandet finns osäkerhet. Jan-Olof Liljedahl, Norra Smålandsgruppen:

– Vi sitter som på nålar när det gäller dagordningen för hemvärnsrådet och vi missade först att också bataljonerna ska skicka ombud direkt till tinget.

För att undvika dylika tabbar har Ronnie Nilsson, Blekinge konstruerat en mall för dagordningar som är anpassad till de nya bestämmelserna och även

Valberedningen plockar russen ur kakan och kakan blir större när urvalet är bredare.

FOTO: ULF IVARSSON

innehåller diverse nyttiga kommentarer.

Det kan behövas, för bibeln i sammanhanget, hemvärns-handboken är helt föråldrad och ger ingen vägledning längre. Rikshemvärnschef Roland Ekenberg lovar dock att tryckunderlaget till medinflyttandekapitlet ska ges ut i mars.

Konferensen var nödvändig och effektiv, tycker Björn Frisk från Fältjägargruppen i Jämtland.

– Det här pekar framåt och nu kan vi åka hem stärkta för att ta itu med våra uppgifter.

Men får ni inte väldigt mycket mer arbete?

– Jo, men det gör vi gärna när vi vet att vi kan åstadkomma något.

ULF IVARSSON

I valberedningen ingår:

Jerker Åblad, ordförande (jerker.ablad@telia.com)
Kjell Berggren, Skellefteå (berggren.kjell@telia.com)
Lars Olsson, Veberöd (onl@hem.utfors.se)
Roland Treding, Frändefors (treding@spray.se)
Görgen Lundgren, Boden (gop.lundgren@tele2.se)

Chans för dig med skådespelardrömmar

Den norska filmskjutbana som HvSS nu köper in är det bästa som hänt skyddsvaktsutbildningen.

■ Hemvärnet blir först i Försvarsmakten med ett revolutionerande hjälpmedel för utbildning av skyddsvakter. Det är en norsk anläggning som demonstrerades på HvSS, Hemvärnets stridsskola i december. Norska och svenska hemvärnet ska nu utveckla tekniken tillsammans. Även danskarna är intresserade liksom polishögskolan.

– Det här är det bästa som hänt i skyddsvaktsutbildningen, det är vi alla överens om säger major Magnus Norhult, chef för utvecklingsavdelningen på HvSS.

I december fick officerare från utbildningsgrupperna själva pröva på och det var faktiskt inte alla som gjorde rätt.

– När man övar med skarp-laddade vapen ser man att vi når längre än förut. Det blir ett steg närmare verkligheten. Soldaterna blir nervösa och gör fel. Trots att det bara är en filmduk är det stor skillnad mot en pappfigur, man hör till och med när den misstänkte andas, säger Magnus Norhult.

Filmskjutbanan är realistisk till 90 procent.

– Närmare ett riktigt läge kan

Med hjälp av videokamera och ljud tränas skyddsvakterna i graden av maktmedel.

FOTO: HV-BLADET

man inte komma med kombinationen levande mål och skarp ammunition.

FILMAS SÄKERT

Skyddsvakten och figuranten ser varandra på filmdukar och skyddsvakten kan agera med skarpladdat vapen eftersom motståndaren filmas på en säker plats i närheten. De pratar med varandra med hjälp av strupmikrofoner. En laserpunkt visar instruktören var vapnet riktas.

Med filmanläggningen följer mängder av olika scener inklusive varianter av kläder.

Anläggningen packas lätt

ihop på en släpvagn och är alltså helt mobil.

Första exemplaret till HvSS kostar cirka en miljon kronor, men kostnaderna minskar om man kan använda överskottsmateriel som tält och varmluftsgenerator. Driftkostnaderna är låga. En filmduk håller för 2000 skott och det är ju inte meningen att skyddsvakten ska skjuta annat än i undantagsfall.

Rikshemvärnschefens mål är att kunna upphandla en anläggning till varje utbildningsgrupp 2007–2009. Förbandens värnpliktiga kan också dra nytta av den.

En ansvarig och två figuran-

ter är all personal som behövs för att driva anläggningen.

– Man kan säkert hitta intresserade och duktiga skådespelare bland hemvärnspersonalen, tror Magnus Norhult.

SLADDLÖS FÖRBINDELSE

De får nöjet att uppträda som fyllo, jägaren, efterlyst person, knivmannen och många andra mer eller mindre farliga figurer.

Utvecklingsmöjligheter finns. Prickskytteutbildning och samverkan med polis och räddningstjänst är tänkbara.

– Det mest optimala vore att filma figuranten med sladdlös förbindelse, då kan man välja vilken miljö som helst. Detta är tekniskt möjligt men dyrt, säger Magnus Norhult.

– Tekniken har använts för utbildning av norska hemvärns-soldater i årtal. Alltså behövs inga försök utan det är bara att skriva en svensk handledning. Hemvärnets stridsskola har haft folk på plats i Norge för att lära sig hantera tekniken och se om upplägget passar för svenska förhållanden.

ULF IVARSSON

Frivilliga CBRN-experty efterfrågas

■ Statsmakterna efterfrågar ett bättre skydd mot massförstörelsevapen (CBRN-skydd). Civila myndigheter och Försvarsmakten letar nu efter personer med CBRN-kompetens som kan skriva frivilliga avtal. I detta syfte bildades i november ett särskilt CBRN-förbund inom Försvarsutbildarna.

Just nu diskuteras vilken utbildning dessa personer ska ha. Förbundet kommer även att inrikta sig mot hemvärnets behov samt senare också erbjuda fackutbildning för befattningar i internationella enheter. Dels behövs CBRN-experty för stabs- och ledningsstöd, dels instruktörer för utbildning, spel och öv-

ningar. Som ett första steg planerar Försvarsutbildarna att genomföra veckokurser. För stabsmedlemmar handlar det om att planlägga verksamhet vid CBRN-hot eller beredskaps-höjning i samverkan med övriga myndigheter.

Instruktörerna ska ges grundläggande förmåga med prioritet

för kemiska, biologiska och radioaktiva ämnen.

Mer information:

www.forsvarsutbildarna.se/

www.skyddc.mil.se/

www.faktasamlingcbrn.foi.se/

Intresseanmälan eller frågor till:

CBRN@forsvarsutbildarna.se

Norrbotten sköt bäst

■ Piteälvdals hemvärnsbataljon från Norrbottensgruppen sköt bäst i Rikshemvärnschefens aimpointtävling 2006. Med bara 5 poäng knep de därmed vand-

ringspriset från förra årets vinnare Gotlandsgruppen som fick nöja sig med en andraplats. Laget består av åtta skyttar som tävlar i tre olika moment av snabbskytte och varje utbildningsgrupp får delta med ett lag. Förutom äran och en in-teckning i vandringspriset får

skyttarna i det vinnande laget Rikshemvärnschefens diplom.

De fem högst placerade:

1. Piteälvdals hemvärnsbataljon – Norrbottensgruppen, 2 065 poäng (max 3 200)

2. Gotlands första hemvärnsbataljon – Gotlandsgruppen, 2 060 poäng

3. Gränsjägarbataljonen – Lapplandsjägargruppen, 2 005 poäng

4. Folkunga hemvärnsbataljon – Livgrenadjärgruppen, 1 920 poäng

5. Fältjägarbataljonen – Fältjägargruppen, 1 865 poäng

Välkommen hjälp i stormens spår

Blockerade vägar, strömlösa hushåll och utslagna telefoner. Stormen Per var visserligen mildare än Gudrun men drabbade ändå delar av landet hårt.

■ I Kalmar- och Kronobergsgruppen bidrog hemvärnet med flera olika insatser. De bemanade satellittelefoner på sju olika platser i Ljungby för att se till så att folk kunde ringa 112 i ett nödläge. I Älmhult åkte tre patruller runt för att se till så att de äldre inte for illa. Förutom en sjuksköterska som var chef bestod varje patrull av två hemvärnssoldater. Totalt var 50 hemvärnssoldater engagerade.

– Soldaterna hjälper till om träd fallit ner över vägen och med praktiska saker som att bära in ved och vatten, berättar överstelöjtnant Bengt-Göran Svensson, chef för Kalmar-Kronobergsgruppen.

En av dessa patruller räddade en senildement och en missbrukare till livet.

– Det hade kunnat gå illa om vi inte satt igång att söka upp strömlösa som annars inte har hemtjänst, säger Roland Eiman, socialchef i Älmhult till Smålandsposten.

Kapten Hans Karlsson är insatskompanichef. Tillsammans med 32 av sina hemvärnsolda-

Försiktigt! Timmerbröten ska av säkerhetsskäl ej klättras igenom.

FOTO: COMBAT CAMERA - FÖRSVARETS BILDBYRÅ

ter hjälpte han till att inventera kraftnätet. Vi fick tag i honom på mobiltelefon mitt under insatsen.

– Vi söker i lågspänningsnätet, det som går ut från de stora stamledningarna till de enskilda fastigheterna, förklarar han.

– Vi håller på att beta av Kronobergs län. Imorgon ska vi till Lammhult som visst ska ha Sveriges största lågspänningsnät, säger Hans Karlsson.

Hur är det ute i skogen?

– Stormen var svagare än Gudrun men på många ställen ligger det mycket skog. I natt blåste det och det har fortsatt att falla träd.

Soldaterna har fått order om att inte klättra genom timmerbröten av säkerhetsskäl.

– Första dagen var det inte helt lätt att få ihop personal. Många hade själva problem hemma men jag fick ihop styrkan. Soldaterna jobbar på bra och jag har fullt upp med att de-

la ut linjekartor och ge nya sök-områden.

Han tycker det är förvånansvärt att de olika mobiltelefonoperatörerna inte är skyldiga att öppna upp sina nät för alla mobiler när sådant här händer, särskilt efter stormen Gudrun. Hans egen operatör var nere i ett område, medan andra fungerade, vilket förstås försvårar arbetet. De sköter sambandet via mobiltelefon eftersom hemvärnets radioapparater inte täcker de stora ytor de arbetar över. I Kalmar och Kronoberg är hemvärnssoldaterna ett stort stöd när det stormar.

TERESE ÅKERSTEDT

Positiv rekrytering till insats

■ Av de i dag 122 hvinsatsplutonerna är cirka 75 operativa och rekryteringen till dem är mycket positiv, heter det i årsredovisningen för 2006. Antalet hemvärnsinsatskompaniledningar är 27.

Allmänna hemvärnets eller breddhemvärnets bestod vid årsskiftet 2006/07 av 234 kompanier och 670 plutoner.

Martin vill betala tillbaka

■ Hallå, Martin Larsson, varför har du nyligen deltagit vid ett militärt breddningsläger för skidåkare, i Arvidsjaur?

– Jag är hemvärnsman och ville gärna försöka återgälda lite av allt det stöd jag fått av Försvarsmakten.

Du fungerade alltså som instruktör vid breddningslägret?

– Ja, det stämmer. Tillsammans med militära skidlandslaget.

Hur var det?

– Väldigt trevligt och nyttigt. Med killar som tvåfaldige Vasaloppsvinnaren Oskar Svärd bredvid sig i spåren blev det bra uppladdning och sparring även

Vasaloppet nästa för Martin.

för mig, säger Martin, som tidigare hunnit med framskjutna placeringar vid både tävlingarna i Kuusamo och i Gällivare.

Martin berättar att förutom friskvård för de försvarsmaktsanställda syftade Arvidsjaurlägret till att höja ambitionen inför "Försvarsmaktsvasan", som avgörs veckan innan Vasaloppet.

På tal om Vasaloppet, du kom ju endast två sekunder bakom segrande Oskar Svärd 2005. Kommer du att försöka ta revansch på honom 2007?

– Definitivt! Om det nu inte blir så att jag får ta på mig landslagsdräkten och åka världscuptävling samtidigt. För då väljer jag världscupen.

TEXT & FOTO:
KENT NORBERG

Få inställda kurser på HvSS

■ Under 2006 ökade antalet elever, kurser och elevdygn på HvSS. Totalt utbildades 909 elever som tillsammans spenderade 6 113 elevdygn på skolan. Endast tre av 70 kurser ställdes in jämfört med 23 året innan. Orsaken till ökningen av elever och kurser är att man under fjolåret genomförde kurser med få deltagare, något som enligt skolchefen bidrog till chefsutvecklingen inom hemvärnets.

Marschanträde in i nätverksförsvaret

Testerna av hundkompanierna fortsätter med flera övningar runt om i Sverige.

Kvalificerade undbefäl tillförs hemvärnet från de nedlagda Lomosförbanden. Från vänster Jenny Leijonhufvud och Ulrica Ulfson.

■ Kärnan i förbanden, flygvapenfrivilliga och lottor omskolas från luftobservation till ytövervakning.

– Detta är kompetent personal som inte använts på flera år, nu kan vi ta hand om dem i hemvärnet, säger major Magnus Norhult, chef för HvSS utvecklingsavdelning.

Än är det för tidigt att säga hur hundkompanierna ska kopplas till försvarets ledningsnätverk.

– Vi väntar på att armens taktiska kommando och ledningsinspektören ska ge sina direktiv. Men jag tror att vi 2008 bör ha utrustning som gör det möjligt att överföra digitala lägeskartor i realtid i Försvarsmaktens nätverk, säger Magnus Norhult.

Kompanierna ska alltså kunna skicka information till Försvarsmaktens operativa enhet med minsta möjliga fördröjning. Förbanden kan beskrivas som en marksensor med lång räckvidd i det nätverksbaserade försvaret, NBF.

– Det åtta kompanierna är ett bra sätt att göra marschanträde in i det nätverksbaserade försvaret, säger rikshemvärnschef Roland Ekenberg.

FRÅN SYSTERORGANISATIONER

Nästan alla i förbandet kommer från hemvärnets systerorganisationer. Hälften är därför kvinnor. Därmed blir kompanierna Försvarsmaktens mest jämlika förband.

– Vi ska minimera antalet hvsoldater. De behövs i de stridande enheterna, säger

stabschefen vid rikshemvärnsavdelningen Thomas Johansson.

Lottor och flygvapenfrivilliga bidrar till hundkompaniet med nästan hundra var, kvinnliga bilkåren med ett 50-tal. Frivilliga flygkåren sätter upp flygtroppar och Röda korset, Frivilliga motorcykelkåren, Svenska brukshundklubben och Frivilliga radioorganisationen tillsätter vardera ett tiotal befattningar.

Längst ut i linjen finns en hemvärnsunderrättelsepluton med fyra spaningsgrupper. Dessa bor i åttamanna- eller tolvmannatält och ska kunna upprätta observationsplatser tre kilometer från närmaste väg.

LÅSER INTE METODER

Rapporterna sänds till underrättelsesammanställningstroppar som tar emot och anpassar informationen till NBF och olika radiosystem, till exempel polisens och räddningstjänstens Rakel.

Ett kompani ska kunna övervaka 300 – 600 kvadratkilometer land (eller med båt ett dubbelt så stort kustområde) och kunna förflytta sig 30 mil per dygn i maximalt fyra dagar. Kompanierna omgrupperar med egna fordon – 258 fyrhjuldrivna pickuper behövs satts men tilldelas först vid mobilisering.

Det är många som tror att kompanierna snart är en färdig enhet, men så är inte fallet.

– Det är ett medvetet val att intelåsa metoder och utrustning. Om vi gjort det skulle tusentals människor få vänta på upp-

gifter i årtal medan vi utprovade materielen, säger Thomas Johansson.

Ett exempel är att det behövs en ny digital överföring mellan Frivilliga flygkårens flygplan och marken. Under försöken har man pratat i radio. GPS, laseravståndsmätare och avancerad vinkelmätare för målangivning krävs också. Man måste veta exakt var man själv är för att kunna skicka måldata för bekämpning.

Omkring 2010 ska allt – personal, organisation, teknik och metoder smälta ihop.

– Vi är på väg mot ett bra koncept men vi bygger det tillsammans efterhand, säger Thomas Johansson.

Enlig planen ska hundkompanierna vara inknappade i försvarets databaser för personal, krigsorganisation och materiel i februari. En slutrapport om försöken ska läggas fram i november.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

FAKTA

Upprinnelsen till hundkompanierna var försvarsbeslutet 2004 där det sågs att 15000 man i hemvärnet ska ha särskild förmåga. En dylik är underrättelseinhämtning som i detta fall betyder ytövervakning. Kompanierna sätts upp i följande utbildningsgrupper: Skånska gruppen, Gotlandsgruppen, Elfsborgsgruppen, Livgrenadjärgruppen (Östergötland), Livgardesgruppen (Stockholm) Upplands- och Västmanlandsgruppen, Fältjägargruppen (Jämtland och Härjedalen) och Norrbottensgruppen.

Vaktar. Insatssoldater ut fältjägargruppen under en razzia i Grytans läger.

Trönderna härjar i Sverige

Återigen är trönderna tillbaka för att ställa till bråk på svensk mark. De norska rebel-lernas stöd i vissa delar av Jämtland föranleder en militär operation vid gränsen som ska stävja den våldsamma våg av brottslighet som förekommit under en längre tid.

TEXT: JANNE NÄSVALL, TJF STF KOMPC FOTO: OLOF SJÖDIN

■ Detta var det läge som mötte Fältjägar-gruppens insatskompani på krigsför-bandsövningen "Höstlöv" under senhösten 2006. Utöver detta skulle en figurerad omlastning av soldater och materiel ur snabbinsatsstyrkan "Nordic Battlegroup" ske vid Optands flygfält.

Övningen inleddes redan klockan tolv på fredagen med fältlastning av pluto-nernas bandvagnar. Totalt ingick fyra plu-toner och hela insatskompaniledningen i övningen. Efter genomförd lastning så började kompaniet marschen till Grytan, det numera nerlagda skjutfältet utanför Östersund. Det var första gången förban-det genomförde en fordonsmarsch i kom-panis storlek och trots den korta resvägen

så drog förflyttningen ut på tiden. En tra-sig bandvagn visade hur en till synes en-kel uppgift snabbt kan bli problematisk.

MOTSTÅNDSMÄN I OMRÅDET

På plats kom så underrättelser från högre chef om att det i Grytans läger kunde fin-nas en större samling av tröndiska mot-ståndsmän. Även omedelbart norr om Grytan finns en by där sympatierna för trönderna antas vara stora. Enligt uppgif-ter så har små privatplan luftlandsatt sto-ra lådor, vilka kan antas innehålla vapen och ammunition. Runt Optands flygfält hade flera fordon setts på besynnerliga ti-der och platser. Av dessa underrättelser drog kompanistaben slutsatsen att någon

form av aktion mot omlastningen av snabbinsatsstyrkan kunde misstänkas. Plutonerna fick till uppgift att upprätta vägspärrar mellan Grytan och byn norr om lägret, att dolt inhämta mer underrät-telser från Grytans läger, samt öppet be-vaka Optands flygfält för att visa närvaro.

BRÅK MED LOKALBEFOLKNINGEN

Efter att ha upprättat förläggning under mörker, minusgrader och hållregn, så för-flöt natten relativt lugnt. På morgonen började det däremot sjuda av aktivitet. Soldaterna vid de vägspärrar som hade upprättats för att förhindra beväpning av trönderna fick plötsligt mycket att göra. Den uppretade lokalbefolkningen ansågs

Fast. En motståndsmän har övermannats och tagits till fånga.

Tid meddelas. Insatsplutoncheferna under en nattlig ordergivning.

sig misstänkliggjorda av dessa vägsräddare och började bråka vilket gav soldaterna mycket att jobba med. Även i Grytans läger förekom fientlig verksamhet och under eftermiddagen beslutade kompanichefen om en insats för att stävja oroligheterna. Faran för en fientlig aktion mot flygfältet ansågs nu vara så stor att den motiverade ett tillslag i form av en razzia.

FRAMÅT

Så kom då ordern från högre chef att gå in i Grytan. Plutoncheferna hade förberett sig för uppgiften och i en snabb rörelse intogs lägret. En pluton upprättade en yttre ring som skydd för aktionen. En annan pluton upprättade en inre ring för att inte släppa ut eventuella våldsvärkar ur området samt ordnade en provisorisk uppsamlingsplats för fångar. Övriga plutoner ingick i den enhet som under ledning av kompanichefen gick igenom de misstänkta husen. De mötte ett visst motstånd i en del av byggnaderna och eldgivningen medförde skador både på egen trupp och hos motståndaren. I området fanns många civila som försvårade insatsen och som dessutom gjorde att solda-

terna fick fatta oerhört snabba beslut.

Razzian genomfördes med framgång och både vapen och ammunition kunde beslagas. Flera trönder omhändertogs och lämnades över till polisen. Tillslaget innebar att snabbinsatsstyrkan obehindrat kunde omlastas för vidare transport västerut.

Efter tillslaget fick kompaniet nya order om uppsittning och avmarsch till Gråbodarna för återhämtning. Under förflyttningen så kom nya underrättelser om läget i området. Trönderna hade forskansat sig i minst tre av byggnaderna i Gråbodarna. Informationen pekade på att få eller inga civila skulle finnas i området.

LASER OCH PRISMOR

Efter analys av situationen så bestämdes att en rensning skulle genomföras för att säkra möjligheten till senare återhämtning. Nu skulle vi dessutom använda BT46/Simfire som med hjälp av laser och prismor simulerar träffar och skador på soldater och fordon. Trots att flera plutoner under året har tränat väldigt mycket strid i ort, så medförde simfireutrustningen att tempot drogs ner avsevärt. Ut-

rustningen gav en bra bild av hur svårt det är att strida i byggnader och tät bebyggelse.

Efter en lugn natt så avslutades övningen med skarpa moment på söndagen. Det var en tuff helg, både fysiskt och psykiskt, som visade svårigheterna att verka i områden där det finns civila som dessutom har sympatier för våra motståndare. Ett tack skickas till trönderna som i själva verket visade sig vara insatssoldater från Västernorrland. □

FAKTA

RULES OF ENGAGEMENT

När gränsen mellan krig och fred blir diffus måste reglerna för militära styrkors uppträdande göras tydligare.

De internationellt använda rules of engagement, ROE, är direktiv till militära styrkor om när och till vilken grad man får tillgripa våld eller utföra handlingar som kan verka provocativa.

Förenklat kan reglerna kan sägas vara den politiska styrningen av stridande trupp.

Adjö tristess på småländska höglandet

**Från stenar och träd till hus och vägmaskiner.
Under rikshemvärnschefens inspektion
av Norra Smålandsgruppen besöktes både
traditionell övningsterräng och industriområden.**

TEXT & FOTO:
THERESE ÅKERSTEDT

■ På kommunens anläggning Vägporten i Axamo trängs soldater ur Jönköpingsbataljonen med vägmaskiner och koner. Kontroll av fordon övas på en tät, medan resten tränar framryckning längs gata. I gatslutet blir plutonen beskjutna och efter att de besvarat elden blir det blixtlås bakåt.

– Det är tredje övningen så det är lite finjusteringar. Det går bra, den här övningen har vi haft mest folk på, säger fänrik Fredrik Håkansson, när han sammanfattar insatsen.

Instruktören tycker att de haft bra flyt och att samordningen i grupperna fungerade. Däremot måste de tänka på eldöppnandet som inte blev massivt.

– Jag såg inte skytten, ska jag öppna eld ändå? frågar en av soldaterna.

– Ska man skjuta först eller målange? tillägger en annan.

- Ett, två, tre, lyft! Strid i bebyggelse ställer nya krav på rörlighet och kreativitet. Soldater ur Berget- och Gränskompaniet hjälper varandra att ta sig upp på en container vid Jönköpings flygplats.

Soldater ur Jönköpings bataljon övar framryckning längs gata bland koner och vägskyltar på kommunens anläggning Vägporten.

– Skjut först, det är det bästa sättet att målange, särskilt med spårljus, får de som råd.

I FLYGANDE FLÄNG

Vid Jönköpings flygplats får soldater ur Berget- och Gränskompanierna lära sig grunderna i hur man tar sig in och ut ur rum, upp på tak och hur man bygger mänskliga stegar. Något som ställer krav på fysisk färdighet och på kreativitet.

Daniel Bengtsson och Per-Erik Marklund i Bergets kompani pustar ut på rasten. Medan de tuggar i sig var sin macka passar jag på att fråga om de tycker hemvärnet förbättrats medan de varit med.

– Både ja och nej. Uppgifterna och kraven höjs snabbare än organisationen hinner med och kompanichefen borde vara halvtidsanställd. Men det är mindre väntan och mer kvalitet på övningarna,

säger Daniel Bengtsson som varit med i hemvärnet sedan 2001.

Vad behöver ni bli bättre på?

– Strid i bebyggelse, att klara av nya hotbilder som terrorister och hantera folk i civila kläder, säger Per-Erik Marklund, som varit med i femton år.

– Det är otroligt kul att vara på övningarna och det är bra att samhället börjat upptäcka hemvärnet, vi var med både vid stormen Gudrun och översvämningarna i Värnamo. Räddningstjänsten sa att de inte skulle klarat sig utan oss, vi är så väl organiserade.

NEDSLAG PÅ KLASSISK MARK

Den anrika övningsterrängen i Skillingaryd ligger insvept i regn. I ett av de gamla exercishusen övas det genomsök. Soldaterna ur Värnamo/Västbobotaljonen har betydligt mer tur än sina blöta kam-

rater som övar framryckning och understöd utanför. De flesta som övar i området tillhör dock avtalspersonalen som får olika specialistutbildningar.

Artillerield slår ner runt omkring oss och avtalspersonalen tar skydd under några presenningar. För att göra det mer realistiskt används c-kastare som skjuter ut färg för att markera nedslaget av kemiska stridsmedel. Även om färgen den här gången fastnade i en trädkrona.

Runt omkring förbandsplatsen ligger sårade med huvudskador, benbrott och olika symptom på c-stridsmedel. Efter att avtalspersonalen satt på skyddsmaskerna får de ett styvt jobb att ta hand om de drabbade.

– Det är bökit men det måste gå så det är träning som gäller, säger bilkåristen Nina Rydén som står med hela c-skyddsmunderingen påtagen.

Obekvämt men säkert. Bilkåristen Nina Rydén med C-skyddsutrustningen.

Hon kan i alla fall glädja sig åt att den skyddar mot regnet. Hemvärnsungdomarna som är skademarkörer lever sig in i rollerna och de har lyckats bra med att sminka sina skador.

BEFÄLEN DRILLAS

Några misstänkta personer har upptäckts vid ett ammunitionsförråd. Nu är det upp till befälen i de olika kompanierna att fundera på vad som ska göras.

– Har vi någon personal där? Annars skickar vi larmstyrka.

– Vi måste rapportera uppåt.

– Är det inte vårt område rapporterar vi till bataljonschefen.

Svaret är att de ska samla in information. I fredstid är uppgiften polisitär.

– Det är nog så viktigt att få till tänket. Det är nya uppgifter vi ställs inför och det är viktigt att vi tänker lika, säger Håkan Johansson, kompanichef i Södra Vebo.

– Det är viktigt att inte haussa upp allt, man måste parera hotet till verkligheten, tillägger Håkan Johansson som har erfarenhet från utlandsstyrkan.

Bataljonschefen i Värnamo/Västbo, Berne Ottosson, har haft fullt upp med omorganisationer. Fem bataljoner har bantats till tre.

– Vi har varit åtta kompanier, nu är vi bara tre och det är många som slutat. Det vi saknar mest är ak 4-skyttar. Avtalspersonalen har en stor kontraktsuppfyllnad och det gäller att aktivera dem, säger bataljonschefen.

Två pappfigurer stirrar bister på mig när jag närmar mig staben. I brist på verkliga soldater får de agera vaktposter. Ledningsplutonens chef Jan Johansson håller på att upprätta stabstältet för andra gången den här lördagen. Normalt ska de vara över tjugo i plutonen, men i dag har han åtta till sitt förfogande.

– Jag är nöjd med hur många som kommit. Det blir mycket improvisation och folk får byta befattningar.

BLÅGUL I DAG

Tältet ska vara rest och radioförbindelserna upprättade inom 30 minuter, sedan tar det ytterligare trettio minuter att putsa till detaljer. Sambandsbefälet Susanne Samuelsson agerar blågul i dag, med tret-

FAKTA/NORRA SMÅLANDSGRUPPEN

SVERIGEREKORD: EN MÅNAD TILL GRÖNKLÄDER

Mycket goda utbildningsförutsättningar, bra instruktörer och föredömligt snabb rekrytering. Det var några av de positiva sidor som kom fram under rikshemvärnschefens inspektion av Norra Smålandsguppen. På minussidan kom det låga deltagandet bland hemvärnssoldaterna, att cheferna inte övar mer

i befattning och bristfällig grupputrustning.

Norra Smålandsguppen, NSG, tillhör de lyckligt lottade med mycket bra tillgång till skjutbanor samt övnings- och skjutfält. Duktiga instruktörer och väl planerade övningsmoment liksom övergången från skog till bebyggelse borde locka fler soldater. Tyvärr var

deltagandet lågt och någon bra förklaring kunde NSG inte ge. Glädjande nog var avtalsorganisationerna bättre representerade.

FUNGERA SOM FÖRBAND

Något som efterlystes var fler chanser för befäl att gå i sin befattning och att leda sina soldater. Det är viktigt att alla vet vilken grupp, pluton och kompani de tillhör och vilka chefer de har. En bättre förbandsanda smittar förhoppningsvis även av sig på övningsdeltagandet. Bataljonscheferna vill få större möjligheter att påverka verksamheten, till exempel när övningar planeras.

Soldaternas personliga utrustning var

överlag bra. Bland bristerna fanns nya hjälm 90, stridsväst 200 och regnställ 90. Även delar av grupputrustningen saknades och det förekom även hos insatsförbanden.

FICK BERÖM FÖR REKRYTERING

En månad från intresseanmälan till grönkläder. Så kort tid tar det att bli hemvärns-soldat inom NSG:s område. Parallellt med att soldaten kontrolleras av myndigheten gör kompanichefen sin intervju vilket gör att handläggningstiden kunnat kortas. Rikshemvärnschefen har gett NSG i uppgift att beskriva rekryteringsmodellen och sprida den till övriga utbildningsgrupper i landet.

Startklara. Värnamo/Västbo bataljonen övade bland annat inbrytning i byggnad.

Förbandsplatsen har blivit utsatta för artillerield med C-stridsmedel. Avtalspersonalen har fullt upp med att ta hand om skadade.

Kompanichefen Håkan Johansson ställs inför nya uppgifter.

ton år som yrkesofficer bakom sig är hon en resurs för hemvärnet på stab och samband. Hon granskar grupperingsskissen som ledningsplutonen upprättat.

– Det är glädjande att många i staberna är här i dag, det är viktigt att kunna upp-
rätta stab snabbt och effektivt, säger hon.

GÖR EN INSATS

I Eksjö övar Höglandsbataljonen och delar av insatskompaniet. Utanför en byggnad vilar en grupp från insats medan de väntar på sin tur att genomsöka huset.

– Det är väldigt givande och det blir bättre för varje genomförande. Jag övade SIB (strid i bebyggelse) i värnplikten men nu är det ett nytt reglemente, berättar soldaten Niklas Carlsten.

– Det är skitroligt, tillägger Emma Åkesson, som egentligen är kokgruppchef i ett annat kompani men som brukar vara med och öva.

– Emma har varit med många gånger och var ställföreträdande åt mig på soldatprovet och det gick jättebra. Vi tänker stjäla henne från koket, men det får du inte skriva, säger gruppchefen Kongo Magneli.

Även om han inte har full grupp i dag på grund av sjukdom, jobb och problem med barnvakt, tycker han att de klarat omorganisationen bra.

– Här i plutonen har vi rätt bra koll på varandra och vet var vi hör hemma, säger gruppchefen.

– Vi både lyder och lider, skämtar sol-

daten Claes Eriksson som tycker att det kan vara svårt att ta ledigt eftersom han jobbar varannan helg.

NYA LUKTER FÖR HUNDARNA

När soldaterna ger sig i bebyggelse vill inte hundarna vara sämre. I en byggnad en bit bort ska schäfertiken Bianca för första gången få öva på att söka efter ammunition och vapen.

Medan Bianca ser på, går hundföraren Ann-Marie Hofmeister runt i rummet och pekar på de ställen gömmorna ligger för att öka hundens intresse.

I gömmorna finns en blandning av vapenolja, vapenfett och krut. När hunden nosar på rätt ställe måste hundföraren belöna henne inom två sekunder för att den positiva förstärkningen ska fungera.

– Agera mer aktivt som hundförare genom att peka där hunden ska söka, tempot var jättebra, lugnt och fint, instruerar hundbefälet Göran Sällberg.

Ann-Marie Hofmeister har varit med i hemvärnet sedan 1995, nuvarande hunden Bianca är fem år.

– Kul, det är nytt för hunden och man jobbar lite annorlunda jämfört med ren bevakning, tycker Ann-Marie Hofmeister efter övningen.

Redan efter den tredje gången verkar hundarna fatta vad de ska leta efter. Där-
efter gäller det att öva dem varje vecka för att förbättra och behålla hundens kunskaper.

Hundbefälet Åke Gustafsson berättar

att det är lite annorlunda att jobba i bebyggelse jämfört med i skogen. Även om det bara gäller traditionella bevaknings- och spårningsuppgifter. Hundarna måste till exempel lära sig att få ner nosen mot marken när det inte finns gräs och buskar som fångar upp doftämnen.

HELA FAMILJEN MED

På en grusväg övar familjens rottweiler spårning. Förutom tiken Nelly är även hennes syster och systemens valp med i hemvärnet. Nellys matte Carina Palmqvist har lagt ett spår preparerat med godbitar och tikens nos far snabbt fram och tillbaka för att få in alla doftämnen.

– Det är mycket svårare med hårda spår och det är så många andra lukter. Bara de vet vad de letar efter så är det inga problem. Nelly tycker det är jättekul med hemvärnet, så fort jag tar på mig uniformen så håller hon sig tätt intill, berättar hundföraren.

Att trivas i hemvärnet var Nelly inte ensam om på småländska höglandet. □

Färdiga. Martin Gustavsson ger klartecken efter avsittning.

Inget adventsfika i Enköping

Medan de flesta hemvärnsoldater började förbereda sig för julen övade fem trettio-timmarsplutoner eskorttjänst. På dagordningen stod eskort av personer och materiel både till fots och i fordon.

TEXT & FOTO: THERESE ÅKERSTEDT

■ Någon direkt julstämning var det inte tal om i det milda och regniga vädret i början av december. Ett sextiotalsoldater ur Uppsala- och Hässlökompani hade slutit upp och för de flesta var det första övningen i eskort. I Uppsalakompani har alla fyra plutoner med undantag för kompanistaben fått trettio-timmarskontrakt 2006.

Övningsledaren Ola Erlandsson från

Upplands- och Västmanlandsgruppen har erfarenhet av internationell eskorttjänst efter tre utlandsmissioner. I hemvärnet har han fått ersätta stridsfordonen med minibuss.

– Vi tar upp vad ska man tänka på som chef och hur soldaterna ska agera. I helgen övar vi för värsta scenariot, annars blir det bara åka bil och observera, säger han.

Att ak 4-an är otymplig vid eskorttjänst i fordon är något som major Erlandsson inte kan undgå att nämna. Helst hade han sett att hemvärnet fått ak 5 som man även har i internationell tjänst.

SMÅJOGGAR

En eskortgrupp har fått order att göra ett yttre genomsök av en byggnad och påbör-

ja bevakning. Gruppchefen Mattias Lilja och soldaterna Ola Wennerberg och Olle Eriksson ska se till att området är säkert. De småjoggar längs långsidan på byggnaden tills de kommer fram till knuten. Där är det solfjädersprincipen som gäller. En av soldaterna tar ut avståndet från väggen innan han rör sig runt hörnet.

– Jag har gjort det här tidigare på gruppchefskursen, berättar Mattias Lilja efter utvärderingen.

– Det är bara positivt att vi blivit en tretiotimmarspluton. Då får man fler tillfällen att öva, eskorttjänst och bevakning av objekt går ju ihop eftersom man måste söka av objekten, tycker han.

Medan de klarar sig utan att bli anfallna, går det sämre för kamraterna som övar med fordon. Eskortstyrkan blir beskjutna och föraren svänger upp bilen så att motorn ska skyddas vid urlastningen.

– Tjänst till fots! Avsittning!

FÖRSTA PARET UT

Gruppchefen som sitter på passagerarsätet kastar sig ut bilen och tar skydd bakom motorhuven. Medan han besvarar elden hoppar det första stridsparet ut och sätter sig vid bakhjulet, därefter kommer det andra stridsparet innan föraren hasar över passagerarplatsen för att komma ut i skydd. Väl ute ur bilen är det vanligt blytlås som gäller.

– Andra stridspar framåt!

Understödda av gruppchefen och föra-

ren i bilen springer det andra stridsparet mot diket.

– Klart, hörs det från diket, samtidigt som de öppnar eld.

När även det första stridsparet satt sig i säkerhet följer gruppchefen och föraren efter. Därefter blir det ammunitions- och skaderapport. Kan de fortfarande lösa sin uppgift?

– Tänk på att det går åt mycket patroner, ni ska inte ha någon eldfest, råder instruktören.

När förmiddagens övning i genomsök och åtgärder vid sammanstöt är avslutad är det dags för ett teoripass. Reservofficeren och polisaspiranten John Zettergren går igenom grunderna i VIP-eskort och vilka lagar som gäller i fredstid. En rad frågor om vad man egentligen får göra kommer upp. I fred gäller nödvärnsrätten som reglerar hur mycket våld man får använda. En hemvärnssoldat har därmed samma rättigheter som en privatperson att försvara personer och egendom.

– Kan du försvara det i domstol? Frågar John Zettergren retoriskt när våldsanvändandet kommer på tal.

– Med sunt förnuft, nödvärnslagen och soldatreglerna så klarar du dig i alla lägen.

Envarsgripande innebär att man har rätt att gripa folk som begått ett brott som kan straffas med fängelse om det sker på bargärning eller på flyende fot. Men hemvärnssoldatens uppgift är inte att agera polis.

– Det viktigaste är att skydda VIP:en, oavsett om brott har skett, poängterar John Zettergren.

I eskorten ingår även en livvakt som antingen är specialtränad eller en ur eskortstyrkan. Livvaktens uppgift är att skydda VIP:en med sin kropp och snabbt föra bort honom eller henne vid eventuell fara. Efter att de gått igenom grupperingsformerna för VIP-eskort till fots och i fordon blir det dags att omsätta teorin i verklighet.

FÖRHINDRAR

Politikern Isak ska skyddas av delar ur Uppsalas första och andra pluton. Förutom en inre ring där livvakten ingår får Isak även ett yttre ring som ska förhindra att folk kommer för nära.

Martin Englund som är huvudet högre än de flesta utses snabbt till livvakt.

– Det är kul med eskorttjänst och jag hoppas att jag får användning för kunskaperna. Det finns ju fredsmässiga användningsområden, säger Martin Englund som i vanliga fall är gruppchef.

– Vi är sex stycken i min grupp och alla hade redan innan övningen gjort sin kontrakterade tid. Tre är med här i dag, en fick halsfluss. Det hade varit lite jobbigt att köra bil om det varit snö och halt men nu är det inte direkt decemberväder, säger han.

När gruppchefen och livvakten presenterat sig för politikern Isak är det dags att ge sig av till fots. En person med käpp kommer gående längs vägen. Eftersom han inte utgör något hot får han passera efter några kommentarer till politikern.

En angripare kommer innanför den yttre ringen men brottas snabbt ner av en soldat medan politikern kan fortsätta ostört. Bara några minuter senare hörs en smäll och eskortstyrkan går upp på linje mellan angriparna och Isak som slits bakåt av Martin Englund. Politikern nästan släpas in i ett hus, medan resten av eskorten spanar efter en eventuell angripare. När Isak satts i säkerhet drar sig eskortstyrkan bakåt för att kunna fortsätta skyddet.

På kvällen var det dags att planera för söndagens eskorttjänst. Farliga platser längs vägen, sjukvård, polis, militära myndigheter och potentiella angripare är något av det som ska kartläggas. Med en noggrann planering kan man förebygga och minska riskerna. För det gäller att vara beredd när det smäller. □

Gruppchefen ger order om förflyttning.

Strid i urban miljö övas med metoder som lånats från USA.

VIKTIGASTE FÖRMÅGORNA:

LANDHEIMEVERNET

- 13 Insatskommandon bestående av:
 - 41 insatstroppar
 - 22 jägartroppar
 - 19 militärpolistroppar
 - 10 hundtroppar
 - 4 skarpskyttetroppar
 - 9 sjukvårdstroppar
 - 4 NRBC-troppar
 - 4 HV 016-avdelningar (specialförband)
- 11 Förstärkningskommandon
- 241 landheimevernsområden

SJÖHEIMEVERNET

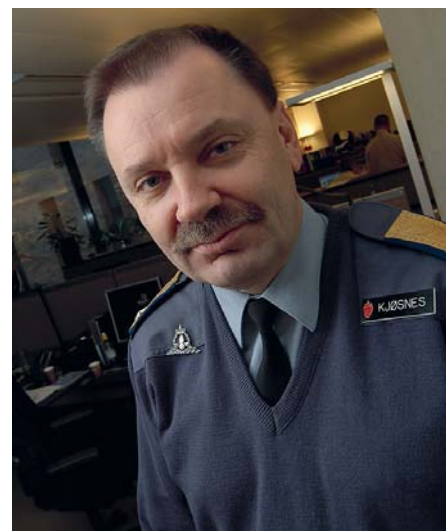
- 4 kommandon bestående av:
 - 4 bordningslag
 - 4 dykningslag
- 37 kystmeldeposter (med flyttbar radar för övervakning av sjötrafik)
- Flerbruksfartyg
- 17 Sjöheimevernsområden

LUFTHEIMEVERNET

- 4 luftheimevernskommandon bestående av:
 - 13 luftheimevernsområden för flygbasförsvar

Specialbyggda fartyg med tung beväpning tillförs.

Heimevernets stabschef Geir Kjösnes är med sin avdelning samgrupperad med arméns ledning.

FOTO: ULF IVARSSON

Kvalitet och kultur driver på Heimevernet

Förändringarna av norska hemvärnet har gått rasande fort. Modern materiel tillförs och dödtiden är utrotad.

TEXT: ULF IVARSSON FOTO: HV-BLADET

■ När generalinspektören för norska Heimevernet, Bernt Brovold tillträdde 2003 började han röra om ordentligt. Han sjösatte en "kvalitetsreform" som nu börjar ge resultat.

Antalet soldater går ner från 80 000 till 50 000. Utbildning, övningar och materiel förbättras. Pengar frigörs genom att man tagit bort en organisationsnivå, ett hundratal "avsnitt". Av över 500 områden (kompanier) återstår 241 som nu lyder direkt under distrikten. Fem av 18 hemvärnsdistrikt och elva baser har också lagts ned. Lokaler och anläggningar har nästan halverats.

– Även om det var några som inte gillade omställningen blev den i stort sett väl mottagen, säger brigadör Geir Kjösnes, stabschef för Heimevernet.

Till dags dato har man rekryterat hälften av personalen i Heimevernets vassaste förband, insatsstyrkorna, som när de är klara räknar in 3000–5000 man. Soldaterna skriver frivilligkontrakt för att kunna öva mer än hemvärnslagen kräver.

– Vi har vissa problem att få folk. Kanske måste vi lägga mer pengar på kontrakten för att motivera soldaterna att öva sina 25 dagar om året. Tjänsten kan ju kollidera med arbete, familj och studier, säger Geir Kjösnes.

MER OFFENSIVT

I Norge gäller sedan 2004 en lag som utpekar just hemvärnet som en resurs för polisen vid bekämpning av terrorism. Hur det kan gå till visades under Natoövningen Brilliant Mariner. Då stormade en larmstyrka från Mandalens heimevernsområde med eldunderstöd från stridsbåtar en terroristbas i Grönsfjorden. Händelsen beskrivs målade i nr 2/2006 av HV-bladet.

Längre ner i pyramiden återfinns 25 000 man flyttbara förstärkningsstyrkor som avlastar insatsförbanden och därmed står för uthålligheten.

Basen i Heimevernet är 20 000 man uppföljningsstyrkor som fått traditionella uppgifter som att bevaka skyddsobjekt i ofred på sin lott. Dessa har två dygns mobilisering.

I de båda sistnämnda förbandstyperna har man bara cirka fem procents vakanser. Förklaringen är helt enkelt att de flesta soldaterna är pliktig personal.

Övningarna är alltså obligatoriska och den som uteblir kan bötfällas eller till och med få fängelse.

– Men detta inträffar ytterst sällan, vi försöker vara flexibla mot dem som ansöker om uppskov och har goda grunder för det, säger Geir Kjösnes.

Ett regn av ny materiel väntar Heimevernet. Materielinköpen har tredubblats. De flesta har ny uniform och moderna

hjälm. Nya handeldvapen anskaffas. Likaså laseravståndsmätare och nattsikten. Och vad sägs om seismiska sensorer istället för "snubblebluss"?

Sjöheimevernet har fått sex snabbgående "flerbruksfartyg" och ska få sex till. De tål hård sjögång och är bestyckade med 12,7 millimeters tung kulspruta. Bordningstroppar sätts upp. Från armén tillförs 532 Mercedesjeepar och 65 Scania-lastbilar. Hittills har man hyrt in civila fordon.

– Egna fordon har en stor psykologisk effekt. Det är viktigt att soldaterna märker förbättringarna annars har vi misslyckats, säger Geir Kjösnes.

Med det territoriella ansvaret för Norge följer också behov av bättre ledning. Av den anledningen införs mobila stabscontainrar med all tänkbar sambandsutrustning.

FAKTA

NORSKE HEIMEVERNET

Heimevernet bildades 1946 och fick genast en demokratisk organisation som liknar det svenska medinflytandet. Norrmännen hade inte glömt hur högervriden officerskåren var under mellankrigstiden och ville ha en balanserande kraft.

Heimevernet behöver årligen 5000 man med genomförd värnplikt för att balansera avgångarna. Av dessa genomför 700–800 sin "förstagångstjänst" i Heimevernet. De övriga tas från försvarsgrenarna.

Omkring 530 yrkesofficerare är anställda i regioner och distrikt och alla lånas från försvarsgrenarna. På heimevernskommandoen i Oslo tjänstgör 25 av dem. I krigsorganisationen finns hemvärnsbefäl som utbildas vid Heimevernets skola och kompetenscenter eller är befälsutbildade från tidigare tjänst i försvarsgrenarna.

Heimevernssoldater kan inte beordras till utlandstjänst. Men i samma veva som tidningen besökte Norge i december fattade stortinget beslut om att förband av frivilliga får åka. Hv-befäl finns redan i EUFOR på Balkan.

REFORMERNA VÄLKOMNA

Som gräde på moset genomförs en kulturereform, som innebär att man lyfter blicken från förvaltning till operationer. Kraven på etik och säkerhet ökar. Därför behövs experter på juridik, information och självvård. Jurister, informatörer och präster knyts till Heimevernet.

Vad tycker den vanliga soldaten? Jo, enligt Bjarne Kostamo som uttalar sig i Hv-bladet 3/2006, är reformerna välkomna.

– För bara ett par år sedan stod vi och hängde i två dagar. Nu är det ingen väntetid alls praktiskt taget. Nu lär vi oss förnuftiga saker.

Hans kompanichef Stig Tore Rennemo i Vadsö/Neseby hv-område anser att strategin är lyckad.

– Jag är helt upptagen med att tänka på kvalitet och slippa ifrån dödtid.

På övningen fick soldaterna nya hjälmar och stridsvästar.

– Äntligen är kryssremmarna kasserade och vi har fått användbara grejor, säger Bjarne Kostamo. □

"Vi kan själva svara för festen"

Nyutnämnde kompanichefen för Bodens hemvärnskompani Per Söderberg ville själv bli intervjuad. Det visade sig vara väl använd tid för tidningen. Han tänker lite djupare.

INTERVJU & FOTO: ULF IVARSSON

PER SÖDERBERG

Ålder: 51 år.

Familj: Gift med Karin, sjuksköterska, fyra barn, ett barnbarn.

Bor: I lägenhet i Boden.

Yrke: Ingenjör.

Intresse: Motion, fiske, jakt.

Läser: 1,5 timme talböcker om dagen – senast Ulf Lundells "Värmen". Nästa projekt Bröderna Karamzov av Fjodor Dostojevskij.

Ser på tv: Slotttår mest, dokumentären "Den nordiska mannen".

Sätter värde på: Det goda samtalet med en erfaren hemvärnsman.

Föredrar: Husmanskost framför lyxmat.

■ När ÖB lade ner driftvärnet fick Per Söderberg medalj, men var redan då med i Bodens hemvärnsbataljon. Från årsskiftet är han chef för Bodens hemvärnskompani.

Han tar upp sin nyskrivna programförklaring ur fickan och beskriver den lite oväntat som romantisk. Vad menar du?

– Jo, jag fokuserar på sånt som är vackert. Engagemang är jättevackert, det kom jag underfund med vid skogsbranden i somras. Då träffade jag unga människor som tar statuslåga jobb för att kunna bo kvar. De utstrålar ärlighet och man mår gott av att umgås med dem.

Fast redan på rikshemvärnstinget 1999, då som ombud för Kraftvärnet insåg Per att han hamnat i en

äkt folk rörelse. En av de sista i tider när Konsum och idrotten kommersialiserats. Mot den bakgrunden är det tyngd i Pers slutsats:

– Det är mycket angeläget att behålla och utveckla hemvärnet.

TANKESTÄLLARE

Per är ingenjör och produktionschef på kraftvärmeverket i Luleå som förser SSAB med ström och staden med värme. Han är chef för 20 anställda och har stor glädje av det militära ledarskapet i vardagen.

När vi träffas ska Per just åka hem efter kursen i utvecklande ledarskap på Hemvärnets stridsskola.

– En tankeställare, säger Per. Det visade sig att han hade en något annan bild av sig själv än de personer som han bett om referenser. Per tog risken att fråga sina egna medarbetare på kraftvärmeverket.

– Jag är inte alldeles konflikträdd. Det blåser mer ju högre upp man kommer.

Per beskriver sig som en lycklig människa. Livets kriser drabbar förvisso även honom, men att få vara med i hemvärnet ger ett meningsfullt sammanhang.

– Vi är tre bröder Söderberg. Den yngsta ville bli rik. Mellanbrodern ville bli TV-journalist. Min dröm var en familj och vi har alla nått våra mål.

Det är ingen norrbottning vi har framför oss i det före detta biblioteket på HvSS, utan en sydsvensk som flyttat runt och hamnade i Luleå först i vuxen ålder.

Pappan var flygofficer, så Pers uppväxt beskriver han som ett gardenparty med de svenska flygarässen.

BÅGEN SPÄNNES HÅRT

Per ringde själv och föreslog intervjun för att få berätta om sin vision. PM:et framför oss beskriver hur kompaniet ska bli det tongivande i Sverige. Om tre-fyra år kan det vara verklighet, hoppas Per.

Programförklaringen inleds med ett torrt konstaterande: Vi kommer inte till dukat bord.

Men mat och dryck finns och "det är upp till oss själva att svara för festen". Att vi är en folk rörelse ger den frihet som behövs för att kunna utvecklas åt rätt håll, resonerar Per.

På pluskontot står att plutonerna är kompletta. Det finns personal på varenda rad i förbandsklossarna. "Vi är motiverade och tränade", heter det också.

Bågen spänns hårt: "Vi vill vara det kompani som alla i vårt land först tänker på när vapenslaget nämns ...". "Vi vill skydda vår hembygd och våra familjer på ett förstklassigt vis."

Nu går det plötsligt upp för oss att intervjun vi just sitter i är ett sätt för Per att hitta det system för regelrätta jämförelser som han skriver om i sitt PM.

– Du får inte ta illa upp men jag ville faktiskt utnyttja dig och tidningen.

POSITIV SPIRAL

All förändring måste bygga på den enskildes intressen och Per inför därför medarbetarsamtal. Var och en ska ha en per-

sonlig utvecklingsplan.

– Av egen erfarenhet vet jag att det fungerar och blir till en positiv spiral både för den enskilde och organisationen. Man söker sig till ett vinnande lag, säger Per som tidigare tränat ungdomar i orientering, fotboll och handboll.

Stora värden ska försvaras. Kompaniområdet täcker tre nationalparker och här produceras 20 procent av all vattenkraft i Sverige.

– Vi är effektreserv för hela landet och utan den blir det svårt med industriproduktionen i södra Sverige, konstaterar Per. Spontant bjuder han in tidningen till en flygtur över den vilda naturen.

Uppgiften att skydda kraftverken är möjlig med den teknik för övervakning som kraftbolagen kostat på, men Per beklagar ändå nedläggningen av driftvärnet. Behovet är fortfarande stort och hemvärnet kan inte fullt ut ersätta branschfolk som rör sig säkrare i de farliga stationerna.

MOTTI-KRIGFÖRING

Pers militära bana började som granatgevärsgruppchef på I 19, en tid han minns som en plåga men som samtidigt var en utmärkt skola med kyla, långa förflyttningar och motti-krigföring mot "Warszawapaksstyrkor" som ryckte fram på E4:an.

– Jag är i rörelse oavsett om jag skidtolkar till Karungi eller träffar dig. Det är mitt sätt att vara, säger Per. Han har det senaste året ryckt in och ut på kurser för att bli så allsidig som möjligt som chef. Efter ledarskapsutbildningen på HvSS väntade en kvartermästarkurs i Boden. Familjen accepterar detta bara det inte går ut över ekonomin. Därför är det jätteviktigt med den skattefria ersättningen, säger Per.

En stabil familjesituation är nödvändig för att orka hålla på med hemvärnet och att värna familjen och närmiljön är också en drivkraft för att vara med.

– För mig är detta en fråga om idealitet, men också spänning. Lite av ett äventyr faktiskt. Det är så häftigt att vara kompanichef i hemvärnet så det är inte klokt! □

Toppresultat i Falun – alla sökte hemvärnet

GU-plutonen i Falun muckade och återuppstod som insatspluton i Borlänge. Vi ska absolut fortsätta med det här, säger en av instruktörerna, kapten Anders Lundmark.

■ På fredagsmorgonen en vecka innan muck får Dalaplutonen utbildning i "Kallt väder". Vi sitter i Stenbockshallen på regementet och tittar på arméns film som fått en viss patina. De olyckliga soldaterna på vita duken bär 1950-talsnamn som Hasse, Åke och Rune men handlingen fungerar bra på plutonen, som är aktiv med frågor och egna funderingar. Svar finns på allt utom kanske det moralfilosofiska problemet att alla ska med samtidigt som den militära nödvändigheten gäller.

– Läget får styra, avgör jägarkaptenen Anders Lundmark, som står för lektionen i dag.

Han och kollegan Ove Eriksson från Gävleborgsgruppen har då och då förstärkt plutonslaget i Falun under hösten.

ALLA SÖKTE

En utbildningsgrupp med stöd av granngruppen och som tar in hemvärnsbefäl som hjälpinstruktörer har kapacitet för mer än en pluton, är deras bestämda uppfattning. I Falun finns allt som behövs.

I försöksplutonen sökte alla till hemvärnet och slutsatsen kan enligt Anders Lundmark bara bli en:

– Vi ska absolut fortsätta med det här. Soldaterna blir tillräckligt bra för att kunna utvecklas vidare i hemvärnet. Sex-sju är riktiga guldskor och vi rekommenderar till och med ett par av dem till officersutbildning.

För Anders Lundmarks egen del är det som att vara hemma igen.

– Det var för att utbilda soldater jag blev officer.

Den 15 december överlämnades soldaterna till sina förband. De flesta hamnar i en nyuppsatt insatspluton i Borlänge. De får alltså fortsätta i sitt samtrimmade gäng, vilket är unikt för hemvärnet.

BLEV EN NY CHANS

Nu är det nog med teori och plutonen får lösa en nogså svår praktisk uppgift, att göra upp eld enbart med hjälp av tändstick-

Slutövningen blev ett kraftprov tillsammans med en av insatsplutonerna.

FOTO: P-G EKLÖF

En månad till hade inte varit fel, säger Jens Gustavsson.

FOTO: ULF IVARSSON

FAKTA

Dalregementet fortsätter med en pluton 2007 och får sällskap av Fältjägargruppen (Östersund) och Lapplandsjägargruppen (Kiruna). Utbildningen ska i fortsättningen kallas GSU HV för direktutbildning till de nationella skyddsstyrkorna, vilket ska utläsas grundläggande soldatutbildning för hemvärnet. Den räcker också för att söka icke stridande befattningar i internationell tjänst. Med tanke på det får Dalaplutonen i början av 2007 en kompletteringsutbildning på ak 5. Planer finns även på en längre övning till sommaren.

or och vad naturen ger. Det visar sig att övningsfältet i Falun är fullständigt renrakat på torrt granris efter årtionden av kallt väderutbildning. Dessutom är all vegetation och mark genomblöt. Roland Tjerneld och Wiking Fagerlund lyckas ändå. Båda är mycket nöjda med sin tid på regementet.

– Jag mönstrade och blev uttagen som riktare i artilleriet, men sen skar man ner. Det här blev en ny chans för mig, säger Roland.

Han har praktiserat som reklam- och industrifotograf och är nyfiken på Försvarsmaktens Combat Camerateam.

Jens Gustavsson var redan hundförare i hemvärnet när han ryckte in. Nu hoppas han kunna växla mellan den nya insatsplutonen och sin gamla placering. Jens hävdar att han talar för hela plutonen när han delar ut toppbetyg till instruktörerna.

– De är på elitnivå, världsklass, alla tycker det.

Jens aptit på hemvärnet har ökat och han tvekade aldrig att söka trots att han fått leva på sparade pengar och extra-knäck på helgerna.

– Jag ångrar verkligen inte mitt beslut, det här öppnar nya möjligheter att utveckla sig.

För Emelie Eklöf blev soldatutbildningen en vändpunkt i livet. Hon studerade till civilingenjör men har nu insett att hon trivs bättre med något mer praktiskt och tänker söka brandmannautbildningen. Beslutet mognade fram under hösten.

– Jag har lärt mig väldigt mycket som jag också har nytta av i mitt vanliga liv, säger Emelie med ett stänk av vemod.

– Det är tråkigt att sluta, som det känns nu kunde jag fortsätta hur länge som helst. Ser fram mot att få åka på övningar.

Den nionde septembervaren är pirrig dag för Nicklas Johansson. Men han fick ge-

nast fin kontakt med en kamrat och Nicklas väljer Dalaplutonen för sin fortsatta tjänst i hemvärnet trots att han bor i Gävle.

– Det ska bli skönt att komma hem, vila upp sig och tjäna pengar. Ändå var det värt att göra lumpen så här. Jag har fått minnen för livet och vuxit som människa. Nu kan jag till exempel lyda order, vilket tidigare var svårt för mig som äldsta syskon.

BRED KOMPETENS

Infrastrukturen i form av förläggning, restaurang, övningsfält och skjutbanor finns. På utbildningsgrupperna har officerarna en bred kompetens.

– En tanke med GSU HV är att mer använda de resurser vi har. Hemvärnet övar på helgerna och vi i veckorna, säger major Hans Stening, tjänsteförrättande utbildningschef vid Dalregementsgruppen.

Hans Stening är särskilt glad åt den höga kvalitén på första kullen.

– Det här känns som en god start på något nytt.

– Vi har rekryterat rätt folk och det här är rätt form att utbilda dem. De är frivilliga och har hög motivation. Förutsättningarna är bra här i Falun, säger plutonchefen kapten Björn Rydbeck, som förklarar till det nästan hundra procentiga resultatet.

ULF IVARSSON

Bitterljuvt slut på Gotland

■ Före jul muckade den första kullen korttidsutbildade hemvärnssoldater på Gotland. Trots den högtidliga avslutningen var det med blandade känslor som gutarna avslutade sin gröntjänst.

– De ville helst vara kvar några månader till så det var inga glada miner, säger major Göran Karlsson som varit utbildningsansvarig.

– Det har helt klart gått över förväntan. Vi har fått ut mer av utbildningen än jag trodde. De är duktiga skyddsvakter och vi har övat mycket strid och vapentechnik.

Slutövningen genomförde de tillsammans med soldater ur insatsplutonen.

– Den gav ett jättebra genomslag, soldaterna framryckte genom Visby centrum innan de gjorde en inbrytning och genomsök i en kasern.

Av totalt 27 rekryter klarade 24 stycken den tre månader långa utbildningen. Bara gotlänningar antogs, varav nio tjejer, eftersom Gotlandsgruppen ville ha soldater med lokal anknytning.

– Det har varit väldigt positivt för gotländskt hemvärn. Alla har gått med i hemvärnet och huvuddelen, 22 stycken, valde insats, säger han.

UPPFÖLJNING OCH KONTROLL

Att soldaterna förväntades gå med i hemvärnet var något de var tydliga med vid antagningsprocessen.

– De har bidragit till förnygringen av hemvärnet och de har ju jämnåriga kompisar som de kan rekrytera, säger majoren som tänker fortsätta att hålla ett vakande öga på "sina" soldater.

Soldater från korttidsutbildningen på Gotland påbörjar genomsök och rensning av hus under slutövningen.

FOTO: GUNNEL ÅKERBÄCK

– Vi kommer att följa upp dem och kontrollera att de ställer upp på hemvärnsövningar.

Vad tycker du om de enskilda soldaterna?

– Nivån på soldaterna har varit förvånansvärt bra. Många klarade ju inte mönstringen. Vi lyckades definitivt höja deras fysiska standard. Som avslutning sprang vi Lucia-loppet på en mil med samtliga, säger Göran Karlsson.

För några av soldaterna lockade också chansen att få göra utlandstjänst.

– De finns inte med i pliktverkets register men jag har skrivit ett personligt brev för de som söker utlandstjänst. De passar som vakter på en camp även om de inte är lika duktiga som nymuckade skyttesoldater, säger Göran Karlsson, som tror att det krävs ett par år i en insatspluton för att höja deras nivå ytterligare.

THERESE ÅKERSTEDT

Hemvärnsmusiken – en kulturell brygga till civilsamhället

■ **HEMVÄRNSMUSIKEN** får en allt tydligare roll som utövare av svensk militärmusik.

Samtidigt involveras militärmusiken, med hemvärnets förtecken, alltmer i civilsamhället. Människor av alla kategorier går i dag gärna för att lyssna till levande musik, den tekniska utvecklingen till trots. Hemvärnsmusiken har därmed fått en ny roll som bärare av musikaliska traditioner. Och där det inte enbart är marschmusiken som står i centrum.

Således är de från hemvärnets start 1940 nära kontakterna mellan hemvärnsmusiken och kyrkor och föreningsliv under återupplivning. Militärmusiken som levande kulturhistoria.

TILL DE ETABLERADE kårerna hör Hemvärnets Musikkår i Göteborg. Den har etablerats som garnisonens i Göteborg musikaliska ansikte. Och vid högvakten är den idag regelbunden aktör.

Bilden visar Hemvärnets Musikkår i Göteborg från ett framträdande i Västra Frölunda kyrka. Dirigenten, Anders Lundin, visste att berätta att han hade växt upp i närheten och nu, stolt och glad, hade att leda sin stora musikkår i den egna sockenkyrkan. Välövad fanvakt ur

Göteborgs hemvärn medverka de vid konserten.

GOD SAMVERKAN med kyrkans präst, Pernilla Törnqvist samt välarrangerade solistframträdanden av Cecilia Vallinder gav

ett helhetsintryck som bådar gott för hemvärnsmusikens framtida roll, som brygga mellan Försvarsmakten och svenskt kulturliv.

Kontakten mellan hemvärnsmusiken och kyrkan återupplivas.

FOTO: JOACHIM BRINK

LARS BRINK

Mycket mer än Gustav II Adolf

■ **I DET SVENSKA** hovet år 1632 framfördes mycken pompös och triumferande musik. Ett exempel är musikstycket "Quadrinchium Triumphale", komponerat av rector cantus Adolphus Terserus i Västerås i september 1632. Texten som sjöngs till musiken lød: "Plaudite Victori Sveco Regique, triumphum dicite, Gustavo plaudite Christocolae", vilket betyder: "Applådera den svenske segraren och konungen. Uropa segern. Hylla Gustav, Kristi folk." (Musikstycket går

att avlyssna på cd-skivan "Gustavus Rex & Christina Regina", Musica Sveciae 1994.)

Kungen i fråga var Gustav II Adolf, och när musikstycket skrevs stod de svenska arméerna på en höjdpunkt segermäsigt under det krig som kallas för Trettioåriga kriget, och som utkämpades i Tyskland och närliggande områden. Två månader senare, den 6 november 1632, blev kungen skjuten till döds på ett slagfält vid Lützen i nuvarande Tyskland. I och med

kungens död tappade de segrande svenska arméerna lite av sin drivkraft, och styret över trupperna övertogs av rikskanslern Axel Oxenstierna.

Mycket har skrivits om Trettioåriga kriget, och under århundradena som följde på krigsslutet 1648 så fokuserade både svenska och tyska historiker sig på "hjaltekonungen" Gustav II Adolf, och han upphöjdes närmast till något så artfrämmande som ett protestantiskt helgon. Ett helgon som

slogs för religionsfrihet i Europa. Han framställdes som "lejonet från Norden" som gav frihet för europeiska protestanter att fritt få utöva sin tro.

Men Trettioåriga kriget, som varade mellan 1618 och 1648, var mycket mer komplicerat än ett religionskrig mellan katoliker och protestanter. Orsakerna till att olika länder och makter deltog och stred mot varandra kan förvisso delvis härledas till religiösa motsättningar. Men lika viktiga orsaker var politisk

Svenska SS-myten avlivad

■ **DEN 1 MAJ 1945** hamnar svensken Hans-Gösta Pehrsson, kompanichef i tyska Waffen-SS, under beskytning av ryskt pansar på Friedrichstraße i Berlin. Nära rikskansliet och Hitlers bunker. Hans halvbandvagn träffas och i ett försök att ta sig ut stupar vagnföraren Ragnar Johansson, även denne från Sverige.

Pehrsson och Johansson är två av relativt få svenska soldater i tyska krigsmakten och SS. Sammanlagt omkring tvåhundra svenskar lät värva sig till det nazistiska militärväsendet.

HUNDRAÅTTIO AV DEM återfanns i SS. Det är en långlivad myt, som backats upp av en del spekulativ litteratur under de senaste åren, att Sverige var överrepresenterat i det tyska krigsmaskineriet under Andra världskriget.

Boken "Svenskar i krig" avlivar dock denna myt. Även om tvåhundra tysklandsfrivilliga i somligas öron låter som tvåhundra för många, så kvarstår faktumet att tusentals svenskfödda svenskar stred i allierade uniformer under kriget. Jämfört med dem är svenskarna i tysk tjänst försvinnande få.

BOKEN ÄR URSPRUNGLIGEN från 2004 men släpps nu i en omarbetad och utökad version. Författarna Lars Gyllenhaal och

"Till minne de spanienfrivilliga 1936-1939" Skulptur av Torsten Renqvist på Masthuggstorget i Göteborg. Många svenskar deltog som frivilliga i Spanska inbördeskriget, precis som under alla större konflikter under 1900-talet.

FOTO: JOACHIM BRINK

FÖRFATTARE:
Lars Gyllenhaal
& Lennart Westberg
TITEL:
Svenskar i krig 1914-1945
FÖRLAG:
Historiska media

Lennart Westberg går med föredömlig nit igenom svenska soldaters medverkan i de stora konflikterna mellan 1914 och 1945. Egentligen tar boken dock sin utgångspunkt i vikingatidens varingar som for till Konstantinopel för att upptagas i det kejserliga gardet.

På trehundrafemtio sidor får man som läsare följa svenskar i utländska krigsmakter, och det är välunderbyggt och – förstås – ohylligt intressant. I boken skildras så åtskilda krigsskådeplatser som Etiopien, Spanien, Persien och Ryssland.

MEN HUR GICK DET DÅ för Hans-Gösta Pehrsson? Han lyckades ta sig ut ur sin halvbandvagn och ta skydd i ett närliggande hyreshus. Och överlevde. Under sommaren 1945 tog han sig på snåriga vägar ut ur Tyskland och kom slutligen hem till Sverige, där han slutade sina dagar som försäljare vid ett finmekaniskt företag i Stockholm. Huruvida han ångrade sitt medlemskap i SS förtäljer dock inte historien.

JOACHIM BRINK

tillhörighet, strävan efter maktbalans, och även vilka allianser som tidigare knutits. Det var därför som det protestantiska Sverige och det katolska Frankrike kunde göra gemensam sak i strid, trots att de – enligt den religiösa förklaringen till kriget – stod på motsatta sidor.

Nu har det dock kommit ut ett praktband om kriget, skrivet av tre svenska historiker. "Trettioåriga kriget: Europa i brand 1618-1648" tar ett helhetsgrepp på denna snåriga konflikt, vars vändningar och mångfald aktörer nog kan göra den bästa förvirrad.

Bokens syfte sägs vara att ge en helhetsbild, men tonvikten ligger ändå till viss del på de svenska insatserna. Detta är självfallet inte så underligt, eftersom Sverige spelade en mycket stor roll i kriget. I Tyskland refererar man fortfarande till Trettioåriga kriget som "der Schwedenkrieg" ("Svenska kriget"). Och ännu idag heter det i Tyskland att man sitter "hinter schwedischen Gardinen" ("bakom svenska gardiner") när man sitter i fängelse. Så Sveriges insats i kriget var omfattande och satte djupa avtryck.

Men boken skulle inte vara så

märkvärdig om den enbart tog upp de faktiska händelserna under kriget. Så är dock inte fallet. Nästan halva boken utgörs av utvecklingar kring olika fenomen som följde med kriget. Och författarna redogör för de politiska och militära återverkningarna som kriget gav upphov till i länder som inte ens deltog i konflikten.

BOKEN INNEHÅLLER även ett tjugotal minibiografier av framträdande politiker, makthavare och militärer som var inblandade. Bland dessa återfinns förstas både Gustav II Adolf samt Axel

FÖRFATTARE:
Lars Ericson, Göran Larsson
& Nils Erik Villstrand
TITEL:
Trettioåriga kriget:
Europa i brand 1618-1648
FÖRLAG:
Historiska media

Oxenstierna och flera andra svenska aktörer.

Boken är mycket informativ – den är lämplig för alla som har en djupare historiskt intresse. Den är även mycket estetiskt tilltalande, och nästan värd att införskaffa enbart för detta.

JOACHIM BRINK

En dag med kustflottan eller – Vem drog ur proppen?

TEXT & ILLUSTRATION: BENGT BERGSTRÖM

Under en period på sextioalet arbetade jag som militärpsykolog i Stockholm.

Några gånger varje år fick jag och mina kolleger uppleva välkomna avbrott i rutinarbetet i form av studiebesök vid försvarets olika förband. Vi skulle få inblick i militära arbetsmiljöer och sålunda – åtminstone teoretiskt – kunna förbättra våra urvalsmetoder. Vare därmed hur som helst, dessa besök var nästan alltid infantilt nöjsamma, eftersom vi fick prova alla tänkbara vapen och testköra exotiska militära fordon, inklusive en Centurion stridsvagn. En av höjdpunkterna för min egen del var några skott med en 20 mm automatkanon. Man riktade med handvev och siktade genom ett gammaldags ringsikte och satt på en gråmålad gynologstol med eldröret pekande snett uppåt från skyttens höftparti. Tala om subtil symbolik.

En dag på höstkanten var jag inbjuden till örlogsbasen Berga för att tillbringa ett dygn på tre av flottans fartyg, ubåten Sjöhästen, jagaren Halland och en motortorpedbåt.

Ombord på ubåten var allt till en början lugnt och stilla.

– Ja, nu dyker vi, sade fartygschefen och log åt min förvånade min. Det enda som märktes var att båten lutade något och att det bildades kondensvatten på väggarna. Jag hade nyligen sett en rafflande äventyrsfilm där Clark Gable och Burt Lancaster var ubåtofficerare. I filmen ackompanjerades varje dykning av tjutande sirener och Gables vrål "dive, dive, dive" medan Lancaster korthugget muttrade "mark bearing". Denna svenska idyll gjorde mig sålunda lite besviken. Men det skulle bli bättre.

– Nu, sade fartygschefen, ska vi anfalla och sänka Halland, som i sin tur ska försvara sig. Vi kommer att gå runt jagaren på olika djup och kurser för att villa bort hennes hydrofonoperatör, samtidigt som vi söker utgångsläge för torpedanfall.

Jag försökte följa med i de olika manövrerna, och fick också lyssna på jagarens propellerljud vid vissa vinklar och avstånd. Plötsligt hördes en serie poppande, som av champagnekorkar.

– Vad är det? frågade jag halvhögt.

– Simulerade sjunkbomber, sade fartygschefen bistert. Men dom träffar aldrig något, lade han till lite försmädligt.

Några minuter senare var vi lämpligt placerade för anfall, med jagaren på kontrakurs. I periskopet syntes målet förvånansvärt detaljrikt och stabilt, trots sjögången. Så gick torpeden och vi väntade under viss spänning på resultatet. Efter trettio sekunder höjde signalisten handen.

– Från Halland, sade han, träff i vattenlinjen! Ett belåtet mummel spred sig i manöverrummet och fartygschefen log brett.

– Fy fan, sade han, bingo mitt i magen. HMS jagare Halland träffad och sänkt.

Bara en övningstorped visserligen, men man kan inte få allt.

Förevisningen av flottans ubåtsvapen led mot sitt slut och vi lade oss långsides med jagaren, som skulle bli mitt nästa studieobjekt. Det tog lite tid att krångla sig upp ur nedgångskapen, men till slut stod jag på ubåtens däck och inväntade fallrepet från jagaren. Jag noterade att avståndet mellan fartygen minskade oroväckande snabbt. Det gjorde också ubåtschefen, som intagit plats på manöverbryggan.

– Full fart fram på båda, röt han mot bådens innandöme. Det gick – nästan. Under accelerationen drev ubåtens akter in mot det större fartyget och skar upp en fyra meter lång reva i jagarens fribord med sitt djuproder.

Allt detta hade inte passerat oförmärkt, och jagarens chef förfogade sig från bryggvingen ner till huvuddäck med viss brådska. Han lutade sig mot relingen och fixerade ubåtschefen.

– Käre kollega, sade han mycket tydligt, jag vet att dina order idag var att sänka min jagare med man och allt, men, tillade han med högre röst, var det verkligen nödvändigt att göra det bokstavligen?

Väl ombord visades jag runt på fartyget och fick vederbörligen beundra de senaste exemplen på vapenteknik. Vid middagstid inbjöds jag till lunch i gunrummet, som låg akter om stridsledningscentralen. Det serverades stekt strömming och potatismos. Jag blev nyfiken.

– Serverar ni alkohol på det här stället, frågade jag.

– Jomen självklart, sade mässofficeren som råkade höra min fråga. Får det vara en snaps?

Ett par snapsar senare var jag mer än redo att beskåda ett skarpt torpedskott. Jag fick en kikare och man pekade ut en minimal kobbe några kilometer bort.

– Vårt mål, förklarade torpedofficeren, beräknad gångtid två minuter.

– Hur styr man den, frågade jag naivt.

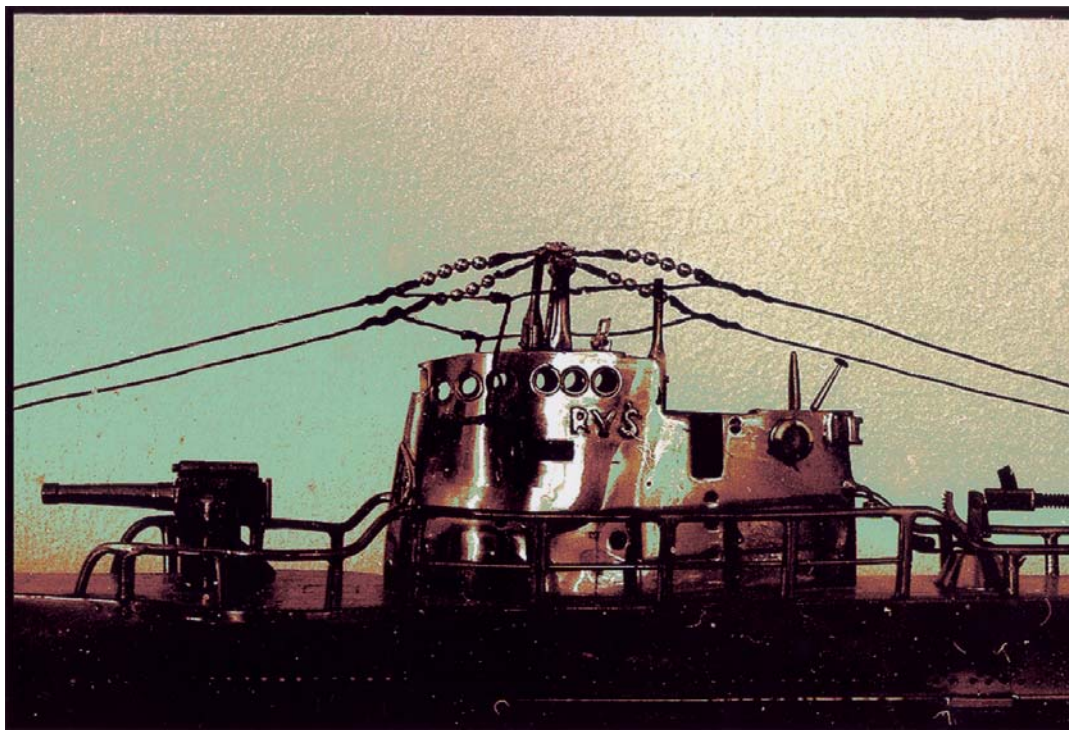
– Med tråd, svarade han, men det är hemligt, lade han till, inihelvete hysch hysch. Och så blinkade han vulgärt, förmodligen i något slags samförstånd, vilket förbryllade mig. Alltnog, efter två minuter detonerade torpeden mot kobben, och de närvarande officerarna mumlade gillande. Jag tyckte nog inte att denna sjömilitära demonstration var mycket att skriva hem om, men jag fick snart annat att tänka på.

– Nu blir det stridsskjutning med medelsvårt artilleri, sade artilleriofficeren. Målet ligger under sjöhorisonten men vi ser det på radar.

Det var just i det ögonblicket som jag gjorde dagens felbedömning, måhända influerad av två sexor Skåne.

– Kan man vara i tornet under eldgivning, frågade jag fåraktigt. Artilleriofficeren och vakthavande ryckte till och såg på varandra. Efter att ha ordnat anletsdragen sade vakthavande:

– Ja, det går. Det kan bli lite livligt, men

det klart att det går. Självklart. Han vände sig till sin kollega:

– Inte ska vi väl förmena vår gäst en educerande upplevelse, om han absolut vill?

Nu anropades pjäschefen och fick veta att han skulle ha en civilist i tornet under skjutning. Han såg inte glad ut. Själv började jag inse att det här inte skulle bli en nöjestur, men jag förstod ännu inte varför.

Inne i tornet anvisades jag plats i en nisch på styrbordssidan.

– Stå nu här, sade pjäschefen, och rör inte en fena när vi skjuter. Han såg mig stint i ögonen.

– Du måste stå absolut still, vad som än händer, förstått. Jag förstod. Han drog på sig ett vitt bomullsdok, tryckte ner hjälmen på huvudet och antrade sin gynekologstol bakom pjäserna. (Förresten: varför alltid dessa gynekologstolar?) Efter några sekunder skrek han:

– Se upp, nu smäller det!

Och det gjorde det verkligen. Kanonens slutstycke, som ett ordinärt kylskåp ungefär, susade förbi en decimeter från min slips och släppte på återvägen ut en rykande tomhylsa. Egentligen hördes inte kanondånet inne i tornet, det var mera som en snabb tryckförändring. Efter en tio, femton skott var tornet fyllt av retande krutgaser och tomhylsorna rullade omkring på durken. Jag hade vid det laget fått mer än nog, och det hade tydligen pjäschefen också, ty luckorna öppnades och vi kom ut i friska luften.

– Nå, sade vakthavande, senare på bryggan, hur var det? Din fan, tänkte jag, så roligt ska du inte få.

– Charmant, svarade jag, säg till nästa gång ni skjuter så jag får vara med. Det blev emellertid ingen näst gång, tynu var mitt besök på jagaren Halland över.

Åter på örlogsbasen promenerade jag efter anvisning till den kaj, där motortorpedbåten var förtöjd. Fartygschefen var en ung löjtnant, som entusiastiskt visade mig omkring.

– Från början, sade han, kallades alla mindre fartyg med torpedbestyckning för torpedbåtar. De var också förhållandevis snabba och drevs med avancerade ångmaskiner. Med rätt taktik var de effektiva vapensystem och tvingade fram motmedel i form av speciella torpedbåtsjagare, jagare rätt och slätt. Man kan väl säga att jagarna i sin tur tvingade fram motortorpedbåten, som vi alltså står på just nu. Filosofin är fart, fart och åter fart; en uppjäst racerbåt med två, tre tusen hästars maskineri och en nyttolast av ett halvdussin torpeder och en automatkanon. Som du ser finns inte mycket pansarplåt ombord, så vi är tämligen sårbara. Men, tillade han med ett skratt, vi är jävligt svåra att träffa när vi går för fullt.

– Hur fort är det, frågade jag nyfiket.

– Det är förstas hysch, hysch, sade löjtnanten, men långsammare än femtio knop kör vi aldrig.

Vid det laget började moder Natur göra sig påmind. Snapsarna och upplevelsen i kanontornet hjälpte väl till, antar jag. En

besättningsman visade väg till ett rostfritt krypin i fartygets kölsvin. Ovanför fjölen fanns en detaljerad instruktion.

”Stäng bb ventil. För handtaget A till sitt vänstra läge. Vrid ratten B medsols till stoppläget. För stora behovet fäll upp locket. Utför behovet. Stäng bb ventil. Öppna sb ventil. När lagom mängd vatten inströmmat, stäng ventilen. För handtaget A till sitt högra läge. Öppna bb ventil.”

Jag tror att jag gjorde allt rätt fram till själva avträddandet. Då tog, som man säger, fan bofinken. Vattnet strömmade in, men knappast i lagom mängd. Fjölen rann över och jag stod snart i fotsdjupt vatten. Jag tryckte och vred på allt inom synhåll, men måste till slut rymma fältet. Upppe på däck väntade löjtnanten.

– Jag är ledsen, sade jag, men jag är sjuk och måste iland.

Så lämnade jag i likhet med de kända råttorna det sjunkande skeppet och förfogade mig snabbt till mitt logi i kanslihuset.

På morgonen efter en orolig natt promenerade jag ner till kajen för att kolla läget. Där motortorpedbåten hade legat stod en grupp personer och sorlade. Från kajkanten löpte två förtöjningstrossar ned i vattnet. Jag förde en värnpliktig lite avsidet och frågade vad som hänt.

– Jag vet inte riktigt, sade han, men det är visst nån jävla civilist som har öppnat bottenventilen på en MTB.

Och därmed var mitt studiebesök vid kustflottan till ända för denna gång. □

ILLUSTRATION: JONAS ANDERSSON

Tidningen Hemvärnets skyddsvaktskola, del 1

Förutsättningar

På den nedlagda flygflottillen F 18 pågår lastning av viktig utrustning i ett brittiskt militärt transportflygplan. Utrustningen ska transporteras till utlandet, där en FN- och EU-ledd insats är under uppbyggnad.

Flottiljområdet utgör skyddsobjekt enligt 4 § 2 lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar med mera (skyddslagen). Den första gruppen av skyddsvakter har just kommit till platsen för att förbereda bevakningen. De ska påbörja uppskyllning av skyddsobjektet.

Delmoment 1

På en höjd i ett skogsparti invid kasernvakten har ett antal okända beväpnade personer förskansat sig.

Personerna har skjutit enstaka skott mot kasernvakten. Det är okänt vilket syfte personerna har med sina våldshandlingar, men vaktchefen bedömer att gärningsmännen avser att hindra den internationella verksamheten på flygplatsen.

En stunds lugn har rått på platsen. Vaktchefen har larmat polisen, som ännu inte har hunnit fram.

Fråga:

1. Ska vaktchefen bordra sin personal att försätta gärningsmännen ur stridbart skick (att de nedkämpas)?

Svar:

Nej. Exemplet ger inte anledning att utgå från att det är främmande militär personal som ligger bakom gärningarna. Det kan därför inte vara fråga om främmande militär personal som begår någon fientlig handling, och bestämmelserna i förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, med mera (IKFN-förordningen) är därför inte tillämpliga. Det råder inte heller väpnad konflikt.

Fråga:

2. Ska vaktchefen och hans skyddsvakter försöka gripa gärningsmännen på höjden?

Svar:

Svaret får sökas i skyddslagen. Enligt 13 § skyddslagen får en skyddsvakt inom skyddsobjektet och i dess närhet gripa den som det finns skäl att anhänga för spio-

neri, sabotage eller förberedelse till sådant brott.

Eftersom området inte är skyltat som skyddsobjekt är det inte helt säkert att personer som vistas där känner till områdets status och att det där råder tillträdesförbud.

Om möjligt ska skyddsvakten innan tvångsmedel vidtas, och senast när tvångsmedel vidtas, upplysa om att området utgör skyddsobjekt enligt skyddslagen. Förutsättningar för ett gripande torde vara uppfyllda, men vakterna ska bara försöka att genomföra ett gripande om det är rimligt med hänsyn till riskerna för vaktpersonalen.

Händelsen utvecklas till att två gärningsmän reser sig från sina skyddade platser och siktar med sina automatvapen mot en grupp skyddsvakter nedanför. Dessa skyddsvakter uppmärksammar inte hotet. En annan skyddsvakt uppmärksammar däremot situationen.

Fråga:

3. Vad får skyddsvakten göra?

Svar:

Detta är att bedöma som en nödvärnssituation.

Enligt 24 kap. 1 § andra stycket 1 brottsbalken föreligger rätt till nödvärn bland annat mot ett överhängande brottsligt angrepp på person.

Med hänsyn till angreppets beskaffenhet – hot om dödligt våld – får det anses vara försvarligt i den aktuella situationen – särskilt med hänsyn till tidigare skottlossning – att använda våld för att hindra gärningsmännen.

Hur våldet får utövas är situationsanpassat, men enligt 2 § förordningen (1992:98) om användande av skjutvapen vid vaktjänst inom Försvarsmakten är det möjligt att använda skjutvapen för att avvärja hotet.

Gärningsmännen får inte tillfogas svårare skador än vad som behövs för att avvärja angreppet. Även risken för att utomstående kan komma att skadas ska beaktas (4 § förordningen om användande av skjutvapen vid vaktjänst inom Försvarsmakten).

I Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 1995:4) om användande av skjutvapen vid vaktjänst inom Försvarsmakten finns ytterligare bestämmelser.

SVAREN ÄR FÖRFATTADE
AV FÖRSVARSJURIST

GÖRAN OLSSON I HÖGKVARTERET

SKYDDSVAKTSKOLAN

FORTSÄTTER I NÄSTA NUMMER

Hotbild behövs inte för nationellt försvar

Omvärldsläget kan försämrats så snabbt att vi inte får tid att bygga försvaret från noll. Det räcker som skäl att slå vakt om den nationella försvarsförmågan.

■ Invasionskramare, militärromantiker, nostalgiker.

Medlemmarna i Förbundet för Sveriges folkförsvar är vana vid att bli stämplade som föredettingar. Men de håller själva inte alls med om beskrivningen.

– Nej inte alls, tvärtom har vi anammat att det finns en internationell dimension och att man vidgat begreppet hot och kris, säger styrelseledamoten Per Wahlberg, tidigare ordförande i officersförbundet.

Föreningen är däremot mycket kritisk till att regering och riksdag ännu två år efter tsunamikatastrofen inte fått ordning på den centrala krisledningen.

Förbundet kommer nu att uppvakta försvarsdepartementet och föreslå att en permanent enhet med statsministern som formell chef inrättas i regeringskansliet.

– Det kommer situationer som vi inte har upplevt och det kan gå ganska illa, säger Per Wahlberg, som skrivit förslaget.

OERHÖRDA KONSEKVENSER

Inte heller krigsriskens får helt sopas under mattan, menar förbundet. Sannolikheten är låg men eftersom konsekvenserna av ett angrepp är så oerhörda måste man ha kvar någon form av nationell försvarsförmåga. Den nuvarande organisationen räcker inte, anser förbundet. Inför försvarsbeslutet 2000 drev man därför en idé om att ta in ytterligare 8 000 soldater utöver de 16 000 som då kallades in. Denna extra pott av värnpliktiga skulle under tre månader tränas av reservofficerare för att bli bevakningssoldater. Hela paketet beräknades till två miljarder kronor.

– Om försvarsmakten understött tanken skulle det ha varit ett fotfäste. Det kostar åtminstone inget att hålla begreppet "försvara landet" levande genom uttalanden, säger Jan von Konow, styrelseledamot och tidigare statsheraldiker.

INTE HOTAT I DAG

Per Wahlberg håller med om att Sverige inte är militärt hotat i dag. Men han anser inte att det måste finnas en hotbild för att motivera ett nationellt försvar mot väpnat angrepp.

– Hur ser ett krig ut innan det börjar, frågar sig Per Wahlberg och ger själv svaret:

Folkförsvar eller elitarmé är frågan. Men vem vill diskutera den?

Kanske som i Ryssland i dag. I förhållande till Sveriges nuvarande försvar är det en ohygglig motståndare. Det kan räcka med en kris som håller grus i oljemaskineriet. Om dinosaurien viftar med svansen kan det vara tillräckligt farligt för oss.

Omvärldsläget kan således försämrats hastigt och spridningen av konflikter gå snabbare än vi hinner bygga upp försvarsförmågan. Därför måste vi ha ett nationellt försvar, säger Per Wahlberg.

Den allmänna värnplikten, närvaro i hela landet och frivilligorganisationer – alltså stark folkförankring – är Försvarsmaktens bästa vän.

– Annars går det inte att vänta sig att medborgarna ska fortsätta att betala nästan 40 miljarder kronor till försvaret. Det är med andra ord en garanti för att Försvarsmakten kan gå vidare. Nu är vi snabbt på väg åt motsatt håll, säger Per Wahlberg.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Höj upp poststället för säkrare skott

■ **NU NÄR HEMVÄRNETS** operationsmiljö flyttat från skogen in i bebyggda trakter kan det hur märkligt det än kan låta, vara lämpligt att praktisera något som de flesta älgjägare redan känner till – högt placerade skyttar skjuter säkrare skott.

Om man stoppar in två lastpallar i ståvärnet där post nummer två står så kommer han el-

ler hon att, i fall skott avlossas, skjuta nedåt i cirka 10 graders vinkel. Detta medför att det finns ett säkert kulfång i form av mark vid bom eller genomskott.

ETT SKOTT som avlossas parallellt med marken får en kulbana på många hundra meter och har därmed mycket större chans att träffa någon oskyldig. Kalky-

lerar man med några graders vinkel i höjddled pratar vi tusentals meter. Om vi tar en typisk infartspost så pratar vi om ett skottavstånd på 20 till 30 meter och då kan en så liten höjdskillnad som 30 cm göra stor skillnad.

Det finns alltid en risk för rikoschett med en kula riktad mot marken men den avger antagli-

gen en hel del av sin energi i kontakt med marken och blir mindre farlig.

En bonuseffekt är att post nummer två får bättre överblick och kan se över folkmassor och fordon. Posten i ståvärnet kan då uppfatta sådant som är dolt för post ett, så upp med poststället!

LARS FREDRIKSSON

VAKTMANSKAP VID SIN RISKOJA.

BILDERNA PÅ DETTA UPPSLAG ÄR HÄMTADE UR "NÄR KLOCKORNA KLÄMTA" (MED LANDSTORMEN. RÖN OCH FUNDERINGAR) AV K.G. OSSIAN-NILSSON. ÅHLÉN & ÅKERLUNDS FÖRLAG, STHLM 1914.

Gud prisar oss för tremånaderssoldaten

■ **SVAR TILL HORRIDO** i insändaren "Gud bevare oss för tremånaderssoldaten" i nr 6/06.

Ni säger att tremånaderssoldaten har mindre disciplin och fältduglighet än en soldat som har gjort fem månader. Detta är ganska intressant. Jag ser det ur perspektivet att en tremånaderssoldat ofta har valt den utbildningen för att hon eller han faktiskt vill göra lumpen och sedan rekryteras till hemvärdet. Detta innebär att det är en motiverad soldat som rycker in. Motivation leder i sin tur till vilja. Vilja leder till kunskapsörst och kunskapsörst leder till öka-

de insikter. En femmånaderssoldat är oftast där av den anledningen att han, för det är flest män, mer eller mindre tvingades göra värnplikten men har inte hjärna nog för att vara befäl.

NI SÄGER att ni vill förskonas från dessa soldater med kortare utbildning. Jag säger att jag vill förskonas från befäl som inte tar tillvara på kunskapen och viljan hos en tremånaderssoldat.

EMMA JÖNSE

F.D. TREMÅNADERSOLDAT I 5
NUMERA STF GRC I BODENS
INSATSPLOTON

Låt signalisterna öva med radion

■ **I JAN ANDERSSONS** insändare i nr 6/06 uttrycker han riskerna med att använda radion som sambandsmedel.

Jag håller med om dessa risker och de utgör ett stort hot vid skarpt läge. Men samtidigt blir jag riktigt förbannad för att ett sådant här uttalande gör att tanklösa hemvärnsbefäl får kal- la fötter och omedelbart beordrar radiotystnad. Jag har dåliga erfarenheter av detta. Som ny och entusiastisk signalist kom jag ut på min första riktiga övning och fick sitta ett dygn och öva radiotystnad medan befälen sprang runt med mobiltelefoner, inga andra uppgifter fick vi och egna initiativ motades bort. Kom hem mycket besviken och var på väg att säga upp mitt avtal men jag blev kvar ändå. Mycket har tack och lov hänt fram till nu.

Varje sambandsutbildad soldat vet om riskerna med radiosambandet och vet att det bara ska utnyttjas då annat inte fungerar. Men vi måste få öva våra signalister och övrig stabspersonal i att föra ett fungerande samband och då är det lämpligast att använda radion. Stabsplatsen behöver inte vara en

skog av antenner. Med rätt utrustning kan antennplatsen läggas en bra bit ifrån känsliga platser, de hamnar nära mest av praktiska och materiella skäl.

I ett skarpt läge är det enligt min uppfattning stor risk att fasta och mobila telenäten inte kommer att fungera, tänk bara på en Gudrun då mycket inte fungerade utan "hjälp" av den lede fi. Jag vågar nog påstå att några större insatser med televapenförband inte utgör något hot för våra hemvärnsförband och vad vi håller på med på övningarna i stort är ointressant så länge som det inte berör skarpa objekt.

LÅT VÅR STABS- och sambandspersonal öva radio så slipper vi ännu fler tomma platser att fylla. Se till att all personal ända ut i HV-grupperna kan hantera sambandet så kan vi ha hög radiodisciplin i ett skarpt läge. Glöm inte att använda mc-ordonnanserna då inget annat fungerar eller är lämpligt. Tänk på att även en mobiltelefon kan avlyssnas och röjer dig även då den inte används.

STEPHAN ÖSTERGREN
SOLDAT OCH SB GRPCH

"I ett skarpt läge är det enligt min uppfattning stor risk att fasta och mobila telenäten inte kommer att fungera ..."

Engagemanget kan växa till mardröm

Se sanningen i ljuset av den senaste utvecklingen i världen och ompröva vår nuvarande försvarspolitik, skriver Anders Karlson och Bertil Kantola.

■ **DE SENASTE** månaderna har världen sett hur USA har ändrat sin politiska inriktning i Irak-frågan. Den förra försvarsministern Donald Rumsfeld tvingades innan sin avgång medge att den politik han förespråkade för att vinna kriget i Irak misslyckats och att USA istället för en snabb, klinisk seger utan nämnvärda egna förluster hamnat i en situation där man nu allt som oftast upplever en ny Tet-offensiv.

Man har insett att förra överbefälhavaren Colin Powell hade helt rätt när han efter det första Gulfkriget sade "Om man tar

över ett land äger man det också" och menade att man bör vara försiktig med att gå in som "okupationsmakt".

Man har insett att det säkerligen går att vinna ett krig med maskiner och robotar men för att vinna freden krävs mer – då måste man också ha soldater som visar sig bland befolkningen. De skapar lugn och stabilitet och kan kanske därigenom bygga upp förtroende och god vilja i ett land där det ligger i stöpsleven i vilken riktning utvecklingen skall gå. President Bush har klätt dessa tankar i handling då han i ljuset av händelseutveck-

lingen i Irak och Afghanistan offentliggjort sina planer på att bygga ut armén och marinkåren. Detta är helt nödvändigt om man vill kunna skapa stabilitet i ett land man militärt besegrat, men där det är ovisst om man skall kunna vinna över befolkningen på sin sida.

VILKA SLUTSATSER kan vi dra?

För det första bör vi vara försiktiga med eventuella planer på ett alltför långtgående samarbete med militära stormakter. Det kan lätt resultera i en beroendeställning och att vår utrikespolitik kopplas till den gällande stormaktspolitiken. Det som ser bra ut på papper kan lätt visa sig växa till en mardröm då det blir dags att leva upp till de avtal vi sluter.

VI SER OCKSÅ att de senaste årens militära teknikfixering verkar ha slagit fel. USA:s mindre men tekniskt mycket vassare försvar kan i dag utan stora problem vinna ett krig och militärt besegra en motståndare. Men det har svårt att vinna freden och skapa stabilitet i de länder man besegrat. Man har också sett att det med det bantade antalet soldater är svårt att upp-

rätthålla beredskap över hela ytan då de fåtaliga marksoldaterna låses i operationer som aldrig verkar ta slut. Detta leder naturligtvis till att aktörer som i vanliga fall aldrig skulle tillåtas några lösa tyglar kan få bedriva en mycket aktivare verksamhet. För vår del betyder detta att vi måste öka antalet utbildade soldater om vi med trovärdighet vill kunna hävda att hela vårt land kan och skall försvaras mot alla angripare nu och i framtiden.

Det som gäller i omvärlden gäller också i Sverige. Nu är det dags för oss att se sanningen i ljuset av den senaste utvecklingen i världen och ompröva vår nuvarande försvarspolitik. Vi bör lära oss av andras misslag och framgångar och inte tvingas inse att vi varit fel ute på det hårda sättet. Bara genom att alltid vara redo för det värsta kan vi hålla kriget borta och vinna freden.

ANDERS KARLSSON
OCH BERTIL KANTOLA
KIRUNA/MÄNNIKKÖ

**"Krig är lätt att börja
men svårt att avsluta."**

(GAIUS SALLUSTRUS 86-34 F KR)

VELOCIPEDORDONNANSER.

Räkna kurser som övningstimmar

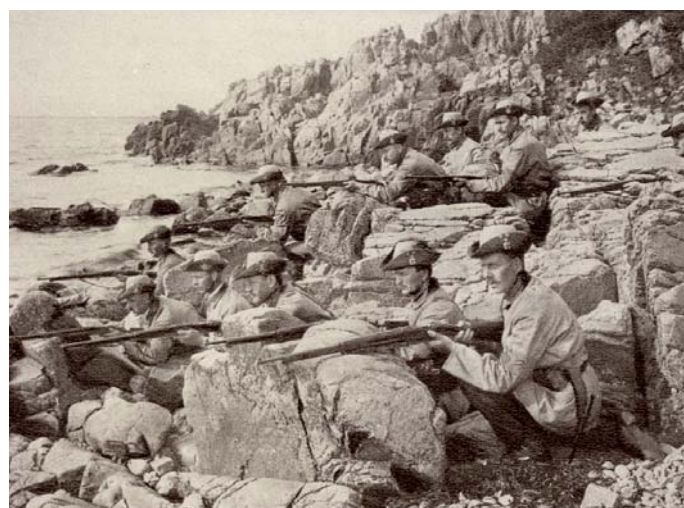
■ Militär övningsverksamhet utanför ordinarie schema borde räknas som övningstimmar. Det skulle stimulera kvalitetsutvecklingen och viljan att nyttja den uppsjö av givande kurser som faktiskt existerar.

OM EN PLUTONCHEF rekommenderar en kurs i syfte att stärka eftersatta funktioner i plutonen bör det ge övningstimmar. Det skulle ge plutonchefen ett styrverktyg som i sin tur ger solda-

ter, gruppchefer med flera incitament att befattningsutbilda sig.

På papperet skulle det även kunna ge fler fullgjorda kontrakt. Om sådan övningsverksamhet inträffar helgtid samtidigt som ordinarie övningsverksamhet kan det i dag leda till svårigheter att fullgöra sina kontrakt.

TOMAS KLUG
GRPCH ALINGSÅS
INSATSPUTON

FÄRDIGA TILL ELD!

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Plats-tjänst vid Horssjön

"Ibland är det lite motigt på övningar. Fast det är heller aldrig någon som lovat mig att det skulle gå lätt".

■ **UTBILDNINGSHELG** för Karlstad kompani och de andra enheterna i Tingvalla bataljon. Två dagar på temat ytövervakning med övernattning i tält.

Det började inte så bra. Jag jobbade till klockan två på natten och fick gå upp halv fem för att hinna. Vi ska till Horssjön, fem mil bussresa, och jag brukar sova på bussgolvet på vägen dit. Fast mera ofta så ska man prata med han och hon, en ny ska vara välkommen till vår pluton och fick du några nya kängor?

Min uppgift är plutonchefens. Två dagar innan ringde jag till en seg gruppchef och undrade om han får fram ett styrkebesked någon gång. "Oj, det har jag visst slarvat med, och jag kommer inte med själv heller förresten." Detta och allmänt klen uppslutning denna gång gjorde inte min trötthet mindre. Fast nu gäller det att vara ett föredöme: "Foten i kläm?" "Jajamänsan!!"

VI ÄR ALLTSÅ underbemannade. Vi fördelar uppgifterna så gott det går, signalister har jag inga så det får jag vara själv. Min stf kommer på eftermiddagen, han har ännu längre nattskift. En av mina mannar har inget vapen, han bor än så länge i en lätt diskutabel omgivning. Han får ta min karbin. I Jonas Waerns bok från Kongo skriver han om ett råd han fick: En officer ska alltid ha en käpp. En knivbearbetad tallgren får bli mitt signum denna gång.

Sambandskedjan kommer igång med ett inledningsvis långsamt gnissel, det rapporteras fordonsrörelser längs vägen som är vår observationsuppgift, på kort tid passerar med olika mellanrum ett förbluffande antal vita VW-bussar i båda riktningar. Folket

börjar undra om vi inte ska få mat snart, denna undran blir hängande bland träden flera timmar efter utsatt tid. Det utlovade kaffet hänger där än. Fast så här kan det ju vara, vi kanske är underbemannade därför att en av våra bussar kraschade ner i en ravin. Vi får ingen mat därför att aribalanerna eller vilka det nu var kastade in en handgranat i koket. Ganska realistiskt egentligen.

NÄR VI FÅR MIDDAG börjar det mörkna. Jag äter sist av oss och då är det helmörkt nere vid vägen där trossgruppchefen serverar. Vi står och småpratar medan jag stoppar i mig från kokkärlet. "Tyst!", säger jag. Jag hör några röra sig nere på vägen, bara några tiotal meter från en av mina stridsställningar. I det samma smäller det. Eldöverfall! Och här står jag med bara köttgryta och ris att försvara mig med. Rena Pearl Harbor. Jag tar mig runt och tillbaka till vår plats när elden avtagit. Min stf leder försvaret så gott det går i mörkret. När det lugnat sig vill jag gå ner till dubbelposten vid vägen för att kolla. Nu ser man inte ens insidan av ögonlocken i kolmörkret. Men det finns ju en larmlina, jag följer den med ena handen. SMOCK! Jag slår näsa och hjälmkant i en halvmeter tjock tall som inte stod där tidigare när det var ljust. Jag ser till att stridsparet blir avlöst, avger en stridsrapport till kompaniet och försöker sova. Det är ungdomsavdelningen som var den envetna B-styrkan som störde oss, och jag är ungdomsledare också och har förmodligen lärt dom en del djävulskap som jag nu får äta upp. Sådant är livet. Jag somnar tryggt.

TEXT: LARS-ERIC SUNDIN

FOTO: JOSEFINE SUNDIN